

Projekt

U S T A W A

z dnia ..... Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia

DZIAŁ I. ZASADY OGÓLNE

Art. 1. § 1. Postępowanie w sprawach o wykroczenia toczy się według przepisów niniejszego kodeksu.

§ 2. W postępowaniu, o którym mowa w § 1, przepisy Kodeksu postępowania karnego stosuje się jedynie, gdy niniejszy kodeks tak stanowi.

Art. 2. § 1. Orzekanie następuje w postępowaniu:

- 1) zwyczajnym,
- 2) przyspieszonym,
- 3) nakazowym.

§ 2. W wypadkach wskazanych w ustawie i na zasadach w niej określonych uprawniony organ może nałożyć grzywnę w drodze mandatu karnego.

Art. 3. W razie stwierdzenia w toku postępowania istotnego uchybienia w czynnościach instytucji państwowej, samorządowej lub społecznej, sprzyjającego naruszeniom prawa, sąd, a w toku czynności wyjaśniających organ je prowadzący, zawiadamia o stwierdzonym uchybieniu tę instytucję bądź organ powołany do sprawowania nad nią nadzoru.

Art. 4. Obwinionemu przysługuje prawo do obrony, w tym do korzystania z pomocy jednego obrońcy, o czym należy go pouczyć.

Art. 5. § 1. Nie wszczyna się postępowania, a wszczęte umarza, gdy:

- 1) czynu nie popełniono albo brak jest danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie jego popełnienia,
- 2) czyn nie zawiera znamion wykroczenia albo ustawa stanowi, że sprawca nie popełnia wykroczenia,
- 3) ustawa stanowi, że sprawca nie podlega karze,
- 4) nastąpiło przedawnienie orzekania,

- 5) obwiniony zmarł,
- 6) obwiniony jest:
  - a) uwierzytelnionym w Rzeczypospolitej Polskiej, szefem przedstawicielstwa dyplomatycznego państwa obcego,
  - b) osobą należącą do personelu dyplomatycznego tego przedstawicielstwa,
  - c) osobą należącą do personelu administracyjnego lub technicznego tego przedstawicielstwa,
  - d) członkiem rodziny osób wymienionych pod lit. a-c i pozostaje z nimi we wspólnocie domowej,
  - e) inną osobą korzystającą z immunitetu dyplomatycznego, na podstawie ustaw, umów lub powszechnie uznanych zwyczajów międzynarodowych,
  - f) kierownikiem urzędu konsularnego lub innym urzędnikiem konsularnym państwa obcego albo inną osobą zrównaną z nimi na podstawie ustaw, umów lub powszechnie uznanych zwyczajów międzynarodowych,
- 7) obwiniony z mocy przepisów szczególnych nie podlega orzecznictwu na podstawie niniejszego kodeksu,
- 8) postępowanie co do tego samego czynu obwinionego zostało prawomocnie zakończone lub wcześniej wszczęte, toczy się,
- 9) brak jest skargi uprawnionego oskarżyciela albo żądania ścigania pochodzącego od osoby uprawnionej lub zezwolenia na ściganie, gdy ustawa tego wymaga,
- 10) zachodzi inna okoliczność wyłączająca z mocy ustawy orzekanie w postępowaniu na podstawie niniejszego kodeksu.

§ 2. Przepisu § 1 pkt 6 nie stosuje się:

- 1) do osób w nim wymienionych, jeżeli są obywatelami polskimi lub mają w Polsce miejsce stałego zamieszkania, przy czym osoby, o których mowa pod lit. f, nie podlegają orzecznictwu na podstawie niniejszego, kodeksu tylko w zakresie czynności popełnionych w toku i w wykonaniu funkcji urzędowych;
- 2) jeżeli umowa międzynarodowa, której Rzeczpospolita Polska jest stroną, stanowi inaczej,

§ 3. Przepisu § 1 pkt 6 można nie stosować do obywatela państwa obcego, z którym nie ma w tym przedmiocie umowy, a państwo to nie zapewnia wzajemności.

§ 4. Do chwili otrzymania wymaganego przez ustawę zezwolenia na ściganie lub żądanie ścigania organ prowadzący czynności wyjaśniające może dokonywać czynności nie cierpiących zwłoki w celu zabezpieczenia śladów i dowodów, a także czynności zmierzających do wyjaśnienia, czy żądanie będzie złożone lub zezwolenie będzie wydane.

Art. 6. § 1. W sprawach o wykroczenia ścigane na żądanie pokrzywdzonego występujący z wnioskiem o ukaranie, jeżeli nie jest nim pokrzywdzony, powinien uzyskać wymagane żądanie od osoby uprawnionej do jego złożenia. Żądanie może być złożone na piśmie albo ustnie do protokołu.

§ 2. Żądanie złożone co do niektórych tylko uczestników czynu pozostaje skuteczne także wobec osób nie wskazanych w żądaniu, jeżeli nie są to osoby najbliższe dla pokrzywdzonego, o czym należy pouczyć składającego żądanie przed jego przyjęciem.

§ 3. Żądanie może być cofnięte. Niedopuszczalne jest cofnięcie żądania wobec niektórych tylko uczestników czynu, chyba że są to osoby najbliższe dla pokrzywdzonego. Cofnięcie może nastąpić do momentu rozpoczęcia przewodu sądowego na pierwszej rozprawie. W razie cofnięcia żądania ponowne jego złożenie jest niedopuszczalne.

§ 4. Jeżeli wniosek o ukaranie pochodzi od pokrzywdzonego, cofnięcie takiego wniosku oznacza także cofnięcie żądania ścigania.

Art. 7. Policja i inne organy w zakresie postępowania w sprawach o wykroczenia wykonują polecenia sądu oraz prowadzą w granicach określonych w ustawie czynności wyjaśniające.

Art. 8. W postępowaniu uregulowanym w niniejszym kodeksie stosuje się odpowiednio art. 2, 4, 5, 7-9, 13, 14, 15 § 2, art. 16, 18 § 2, art. 20 i 23 Kodeksu postępowania karnego.

DZIAŁ II. SĄD

Rozdział 1. Właściwość i skład sądu

Art. 9. §1. W sprawach o wykroczenia w pierwszej instancji orzeka sąd rejonowy, z wyjątkiem określonym w art. 10.

§ 2. Sąd właściwy do rozpoznania sprawy rozpoznaje także środki zaskarżenia w wypadkach wskazanych w ustawie oraz przeprowadza inne czynności, gdy ustawa to przewiduje.

Art. 10. § 1. W sprawach o wykroczenia popełnione przez:

- 1) żołnierzy w czynnej służbie wojskowej,
- 2) żołnierzy sił zbrojnych państw obcych, przebywających na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz członków ich personelu cywilnego, jeżeli pozostają w związku z pełnieniem obowiązków służbowych, o ile ustawa lub umowa międzynarodowa, której Rzeczypospolita Polska jest stroną nie stanowi inaczej

– orzekają wojskowe sądy garnizonowe.

§ 2. Przepis art. 9 § 2 stosuje się odpowiednio do sądów wojskowych.

Art. 11. § 1. Przy ustalaniu właściwości sądu stosuje się odpowiednio art. 31, 32, 33 § 1, art. 35, 36 i 39 Kodeksu postępowania karnego, a w odniesieniu do sądu, o którym mowa w art. 10, także art. 651 Kodeksu postępowania karnego.

§ 2. Sąd okręgowy może z inicjatywy właściwego sądu przekazać sprawę do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu w ramach okręgu tego samego sądu okręgowego, jeżeli wymaga tego dobro wymiaru sprawiedliwości.

§ 3. Przepis § 2 stosuje się odpowiednio do wojskowego sądu okręgowego w wypadku, w którym inicjatywa pochodzi od wojskowego sądu garnizonowego.

Art. 12. § 1. Spory o właściwość między sądami rejonowymi rozstrzyga sąd okręgowy, właściwy dla okręgu, w którym działa sąd, który pierwszy wszczął spór.

§ 2. Spory o właściwość między wojskowymi sądami garnizonowymi rozstrzyga okręgowy sąd wojskowy, nadrzędny nad sądem, który pierwszy wszczął spór.

Art. 13. § 1. Sąd rejonowy orzeka na rozprawie i na posiedzeniu jednoosobowo.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio do wojskowego sądu garnizonowego oraz do sądu, o którym mowa w art. 12 § 1 i 2.

Art. 14. § 1. Sądem odwoławczym w sprawach o wykroczenia jest:

- 1) sąd rejonowy w innym równorzędnym składzie w sprawach rozpoznawanych w pierwszej instancji, należących do właściwości sądów powszechnych,
- 2) wojskowy sąd garnizonowy w innym równorzędnym składzie w sprawach rozpoznawanych w pierwszej instancji, należących do właściwości sądów wojskowych.

§ 2. Sądy wskazane w § 1 orzekają na rozprawie i na posiedzeniu jednoosobowo.

Art. 15. § 1. Do rozpoznawania kasacji właściwy jest Sąd Najwyższy.

§ 2. W sprawach, w których orzekały sądy wojskowe uprawnienia sądu okręgowego ma wojskowy sąd okręgowy, a Sądu Najwyższego – Izba Wojskowa Sądu Najwyższego.

§ 3. Sądy, o których mowa w § 1 i 2 orzekają jednoosobowo, chyba że właściwy prezes sądu zarządzi orzekanie w składzie trzech sędziów.

Rozdział 2. Wyłączenie sędziego.

Art. 16. § 1. Do wyłączenia sędziego stosuje się odpowiednio art. 40, 41 i 42 § 1-3 Kodeksu postępowania karnego.

§ 2. O wyłączeniu sędziego rozstrzyga inny równorzędny skład sądu, przed którym sprawa się toczy. W razie niemożności utworzenia takiego składu o wyłączeniu orzeka sąd wyższego rzędu.

DZIAŁ III. STRONY, OBROŃCY I PEŁNOMOCNICY

Rozdział 3. Oskarżyciel publiczny

Art. 17. § 1. Oskarżycielem publicznym we wszystkich sprawach o wykroczenia jest Policja, chyba że ustawa stanowi inaczej.

§ 2. W sprawach o wykroczenia przeciwko prawom pracownika określonym w Kodeksie pracy, a także w sprawach o inne wykroczenia związane z wykonywaniem pracy zarobkowej, jeżeli ustawa tak stanowi, oskarżycielem publicznym jest inspektor pracy.

§ 3. Organom administracji rządowej i samorządowej, organom kontroli państwowej i kontroli samorządu terytorialnego oraz strażom gminnym (miejskim) uprawnienia oskarżyciela publicznego przysługują tylko wówczas, gdy w zakresie swego działania ujawniły wykroczenie i wystąpiły z wnioskiem o ukaranie.

§ 4. Rada Ministrów może w drodze rozporządzenia, nadać w sprawach o wykroczenia uprawnienia oskarżyciela publicznego także innym instytucjom państwowym, samorządowym lub społecznym, określając zakres spraw, w których w ramach swego działania mogą występować z wnioskiem o ukaranie za ujawnione przez siebie wykroczenia.

§ 5. Udział w rozprawie organu, który złożył wniosek o ukaranie, wyłącza Policję od udziału w rozprawie.

Art. 18. § 1. W każdej sprawie o wykroczenie wniosek o ukaranie może wnieść prokurator, stając się oskarżycielem publicznym.

§ 2. Prokurator może także wstąpić do postępowania wszczętego na podstawie wniosku o ukaranie wniesionego przez innego oskarżyciela; w takim wypadku udział prokuratora wyłącza udział innego oskarżyciela publicznego.

Art. 19. § 1. Przepisy art. 40 § 1 pkt 1-4 i 6, § 2 oraz art. 41 i 42 Kodeksu postępowania karnego stosuje się odpowiednio do oskarżyciela publicznego oraz prowadzącego czynności wyjaśniające.

§ 2. W sprawie wyłączenia orzeka organ bezpośrednio przełożony nad osobą podlegającą wyłączeniu. Przepis art. 48 § 2 Kodeksu postępowania karnego stosuje się odpowiednio.

Rozdział 4. Obwiniony i jego obrońca

Art. 20. § 1. Obwinionym jest osoba, przeciwko której wniesiono wniosek o ukaranie w sprawie o wykroczenie.

§ 2. Jeżeli obwiniony nie zna języka polskiego, wniosek o ukaranie oraz rozstrzygnięcia podlegające zaskarżeniu lub kończące postępowanie, ogłasza się lub doręcza obwinionemu wraz z tłumaczeniem.

§ 3. Do obwinionego stosuje się odpowiednio art. 74 § 1 i 2, art. 75, 76 i 175 Kodeksu postępowania karnego.

Art. 21. § 1. W postępowaniu w sprawie o wykroczenia obwiniony musi mieć obrońcę przed sądem, jeżeli:

- 1) jest głuchy, niemy lub niewidomy,
- 2) zachodzi uzasadniona wątpliwość co do jego poczytalności.

§ 2. W wypadku, o którym mowa w § 1 pkt 2 obowiązek korzystania z pomocy obrońcy ustaje, jeżeli powołany biegły stwierdzi, że poczytalność obwinionego nie budzi wątpliwości, chyba że sąd postanowi inaczej.

§ 3. W wypadkach, o których mowa w § 1, udział obrońcy w rozprawie jest obowiązkowy, a na posiedzeniu, jeżeli ustawa tak stanowi.

Art. 22. Gdy wymaga tego dobro wymiaru sprawiedliwości, obwinionemu, który nie ma obrońcy z wyboru, wyznacza się na jego wniosek obrońcę z urzędu, jeżeli w sposób należyty wykaże, że nie jest w stanie ponieść kosztów obrony bez poważnego uszczerbku dla niezbędnego utrzymania siebie i rodziny. Przepis art. 78 § 2 Kodeksu postępowania karnego stosuje się odpowiednio.

Art. 23. Obrońcę z urzędu wyznacza prezes sądu właściwego do rozpoznania sprawy.

Art. 24. Do obrońcy obwinionego stosuje się odpowiednio art. 82-86 Kodeksu postępowania karnego.

Rozdział 5. Pokrzywdzony, oskarżyciel posiłkowy i pełnomocnicy

Art. 25. § 1. Pokrzywdzonym jest ten, czyje dobro prawne zostało bezpośrednio naruszone lub zagrożone przez wykroczenie.

§ 2. W razie śmierci pokrzywdzonego prawa, które by mu przysługiwały mogą wykonywać osoby najbliższe.

§ 3. Do pokrzywdzonego stosuje się odpowiednio art. 49 § 3 i 4 oraz art. 51 Kodeksu postępowania karnego.

§ 4. Pokrzywdzony może działać jako strona w charakterze oskarżyciela posiłkowego obok oskarżyciela publicznego lub zamiast niego.

Art. 26. § 1. O przesłaniu wniosku o ukaranie do sądu oskarżyciel publiczny zawiadamia ujawnionego pokrzywdzonego.

§ 2. Sąd zawiadamia ujawnionego pokrzywdzonego o terminie rozprawy.

§ 3. Pokrzywdzony może do rozpoczęcia przewodu sądowego albo bezpośrednio po rozpoczęciu posiedzenia, o którym mowa w art. 60 § 1 pkt 1-3 i 6, oświadczyć, że będzie działał obok oskarżyciela publicznego jako oskarżyciel posiłkowy.

§ 4. Pokrzywdzony, który nie uczestniczył w rozprawie z powodu braku prawidłowego powiadomienia o jej terminie, może złożyć oświadczenie, o którym mowa w § 3, najpóźniej bezpośrednio po wywołaniu sprawy na pierwszej rozprawie, o której został prawidłowo powiadomiony.

§ 5. Art. 54 § 2 i art. 56 § 1 i 2 Kodeksu postępowania karnego stosuje się odpowiednio.

Art. 27. § 1. W sprawach o wykroczenia ścigane na żądanie pokrzywdzonego, pokrzywdzony może samodzielnie wnieść wniosek o ukaranie jako oskarżyciel posiłkowy.

§ 2. W sprawach o wykroczenia inne niż określone w § 1, pokrzywdzony może samodzielnie wnieść wniosek o ukaranie jako oskarżyciel posiłkowy, jeżeli w ciągu miesiąca od powiadomienia o wykroczeniu organu uprawnionego do występowania w tych sprawach w charakterze oskarżyciela publicznego nie zostanie powiadomiony o wniesieniu przez ten organ wniosku o ukaranie.

§ 3. Jeżeli pokrzywdzony złożył wniosek o ukaranie pomimo, że oskarżyciel publiczny także złożył wniosek o ukaranie, wniosek pokrzywdzonego traktuje się jako oświadczenie wskazane w art. 26 § 3.

§ 4. Prezes sądu zawiadamia o wniesieniu wniosku o ukaranie, o którym mowa w § 1 i 2, właściwego oskarżyciela publicznego. Jeżeli oskarżyciel ten w ciągu 14 dni od otrzymania zawiadomienia wnieśli w sprawie o ten sam czyn tej samej osoby publiczny wniosek o ukaranie, wniosek pokrzywdzonego traktuje się jak oświadczenie wskazane w art. 26 § 3.

Art. 28. § 1. Odstąpienie od oskarżenia oskarżyciela posiłkowego, o którym mowa w art. 27 § 1 i 2, powoduje umorzenie postępowania.

§ 2. Odstąpienie od oskarżenia oskarżyciela posiłkowego, o którym mowa w art. 26 § 3 nie tamuje rozpoznania sprawy. Art. 57 § 1 Kodeksu postępowania karnego stosuje się odpowiednio.

Art. 29. § 1. Niestawiennictwo prawidłowo powiadomionego pokrzywdzonego i oskarżyciela posiłkowego na rozprawę lub posiedzenie nie tamuje toku sprawy, chyba że ustawa stanowi inaczej.

§ 2. Niestawiennictwo oskarżyciela posiłkowego, o którym mowa w art. 27 § 1 i 2 bez usprawiedliwienia, uważa się za odstąpienie od oskarżenia; w takim przypadku sąd umarza postępowanie.

Art. 30. § 1. Pokrzywdzony i oskarżyciel posiłkowy może korzystać z pomocy jednego pełnomocnika. Pełnomocnikiem może być adwokat, radca prawny, a w wypadku, gdy pokrzywdzonym jest instytucja państwowa, samorządowa lub społeczna, także pracownik tej instytucji lub jej organu nadrzędnego.

§ 2. Do pełnomocnika stosuje się odpowiednio art. 22-24 niniejszego kodeksu oraz art. 88 § 1 i 89 Kodeksu postępowania karnego.

Art. 31. § 1. W razie śmierci oskarżyciela posiłkowego, o którym mowa w art. 27 § 1 i 2, sąd zawiesza postępowanie, a osoby najbliższe mogą wstąpić w prawa zmarłego. Jeżeli w terminie zawitym miesiąca od dnia śmierci oskarżyciela osoba uprawniona nie wstąpi w prawa zmarłego, sąd umarza postępowanie.

§ 2. W razie śmierci oskarżyciela posiłkowego, wskazanego w art. 26 § 3, osoby najbliższe mogą przystąpić do postępowania w każdym jego stadium.

DZIAŁ IV. CZYNNOŚCI PROCESOWE

Art. 32. § 1. Rozstrzygnięcia zapadają w postaci orzeczeń, zarządzeń albo mandatów karnych.

§ 2. Orzeczenie wydaje się w formie wyroku lub postanowienia. Postanowieniem rozstrzyga się, gdy ustawa nie wymaga wydania wyroku.

§ 3. Postanowienie wydaje sąd, prezes sądu i upoważniony sędzia, a w toku czynności wyjaśniających również organ prowadzący te czynności. W kwestii nie wymagającej postanowienia wydaje się zarządzenie.

§ 4. W sprawach osób podlegających orzecznictwu sądów wojskowych przepis § 3 odnosi się także do prokuratora wojskowego.

§ 5. Przepisy art. 94, 95 i 97 Kodeksu postępowania karnego stosuje się odpowiednio.

Art. 33. Strony mogą uczestniczyć w posiedzeniu jeżeli ustawa to przewiduje albo gdy prezes sądu lub sąd tak zarządzi.

Art. 34. Podstawę orzeczenia może stanowić tylko całokształt okoliczności ujawnionych w postępowaniu, mających znaczenie dla rozstrzygnięcia.

Art. 35. § 1. Wyrok sądu pierwszej instancji uzasadnia się i doręcza stronie wraz z uzasadnieniem jedynie na jej żądanie zgłoszone w zawitym terminie 7 dni od daty jego ogłoszenia, chyba że ustawa stanowi inaczej.

§ 2. Wyrok zaoczny doręcza się z urzędu obwinionemu i jego obrońcy, jeżeli został ustanowiony; termin do żądania doręczenia uzasadnienia tego wyroku biegnie od daty jego doręczenia.

§ 3. Wyrok wydany na posiedzeniu doręcza się stronie z urzędu, gdy nie uczestniczyła ona w posiedzeniu; termin do żądania doręczenia uzasadnienia wyroku biegnie wówczas od daty jego doręczenia.

Art. 36. § 1. Postanowienie i zarządzenie uzasadnia się jedynie, gdy podlega ono zaskarżeniu. Uzasadnienie sporządza się wówczas z urzędu i doręcza się je wraz z rozstrzygnięciem osobom, którym przysługuje środek odwoławczy, jeżeli nie brały

udziału w rozprawie lub posiedzeniu albo nie były obecne przy ogłoszeniu rozstrzygnięcia, chyba, że oddaliły się samowolnie.

§ 2. Orzeczenie wydane w wyniku rozpoznania środka zaskarżenia uzasadnia się z urzędu, chyba że ustawa stanowi inaczej.

Art. 37. § 1. Protokół spisuje się z każdej czynności mającej istotne znaczenie dla sprawy, a w szczególności z rozprawy i posiedzenia, a także z dokonanych poza rozprawą czynności dowodowych, chyba że ustawa stanowi inaczej.

§ 2. Czynności, z których nie sporządza się protokołu, a także inne zdarzenia, które mają znaczenie dla postępowania, utrwała się w aktach w formie notatki urzędowej podpisanej przez osobę, która dokonała tych czynności.

§ 3. Przebieg czynności protokołowanych może być utrwalony ponadto za pomocą urządzenia rejestrującego obraz lub dźwięk, o czym należy uprzedzić osoby uczestniczące w czynności. Zapis taki i jego przekład są załącznikami do protokołu.

§ 4. Strony i osoby mające w tym interes prawny mogą złożyć wniosek o sprostowanie protokołu rozprawy lub posiedzenia, wskazując na nieścisłości i opuszczenia. O sprostowaniu protokołu rozstrzyga, po wysłuchaniu protokolanta, sędzia, który prowadził czynność.

§ 5. Do protokołów stosuje się odpowiednio przepisy art. 144-146, 148, 149 § 1 i 2, art. 150, 151, 153 § 3 i 4, art. 154 oraz 155 Kodeksu postępowania karnego oraz przepisy wydane na podstawie art. 147 § 5 Kodeksu postępowania karnego.

Art. 38. Do czynności procesowych prowadzonych w postępowaniu w sprawach o wykroczenia stosuje się odpowiednio także przepisy art. 105, 107, 108, 116-121, 122-127, 128-134, 136-142, 156 § 1-4, 157, 158 i 160-166 Kodeksu postępowania karnego, a gdy sąd nie orzeka jednoosobowo również art. 109-115 Kodeksu postępowania karnego.

DZIAŁ V. DOWODY

Rozdział 6. Przepisy ogólne

Art. 39. § 1. Dowody przeprowadza się na wniosek stron albo z urzędu. Art. 168 Kodeksu postępowania karnego stosuje się odpowiednio.

§ 2. Do wniosku dowodowego stosuje się odpowiednio przepisy art. 169 i 170 Kodeksu postępowania karnego, a przy przeprowadzaniu dowodu także art. 171, 172 i 173 Kodeksu postępowania karnego, z tym, że podczas okazania, osoba okazywana powinna znajdować się w grupie obejmującej łącznie co najmniej trzy osoby.

§ 3. Poza rozprawą o dopuszczeniu dowodu lub o jego zabezpieczeniu rozstrzyga prezes sądu, sąd albo organ prowadzący czynności wyjaśniające, a w sprawach osób podlegających orzecznictwu sądów wojskowych także prokurator wojskowy.

§ 4. Dowodu z wyjaśnień lub zeznań nie wolno zastępować treścią pism, zapisków lub notatek urzędowych, chyba, że ustawa stanowi inaczej.

Art. 40. Jeżeli osoba przesłuchiwana oświadczy, że pragnie złożyć oświadczenie na piśmie, należy umożliwić jej sporządzenie takiego oświadczenia w warunkach uniemożliwiających porozumienie się z innymi osobami, a następnie przesłuchać ją w celu wyjaśnienia, uzupełnienia lub uściślenia okoliczności zawartych w oświadczeniu pisemnym. Oświadczenie pisemne stanowi załącznik do protokołu.

Rozdział 7. Przeprowadzanie poszczególnych dowodów. Przeszukanie.

Art. 41. § 1. Przy przeprowadzaniu dowodu z zeznań świadka stosuje się odpowiednio art. 177, 178, 182, 183, 185-190 oraz 191 § 1 i 2 Kodeksu postępowania karnego.

§ 2. Osoby obowiązane do zachowania tajemnicy państwowej mogą być przesłuchane co do okoliczności, na które rozciąga się ten obowiązek, tylko po zwolnieniu tych osób od obowiązku zachowania tajemnicy przez uprawniony organ przełożony.

§ 3. Osoby obowiązane do zachowania tajemnicy służbowej lub tajemnicy związanej z wykonywaniem zawodu lub funkcji mogą odmówić zeznań co do okoliczności, na które rozciąga się ten obowiązek, chyba że sąd zwolni te osoby od obowiązku zachowania tajemnicy. Na postanowienie sądu służy zażalenie.

§ 4. Sąd nie może zwolnić jednak od obowiązku zachowania tajemnicy związanej z wykonywaniem zawodu adwokata, radcy prawnego, lekarza lub dziennikarza.

§ 5. W wypadkach wskazanych w § 2 i 3 sąd przesłuchuje taką osobę na rozprawie z wyłączeniem jawności. Przepisy wydane na podstawie art. 181 § 2 Kodeksu postępowania karnego stosuje się odpowiednio.

Art. 42. § 1. Przy przeprowadzaniu dowodu z opinii biegłego stosuje się odpowiednio art. 193-201 Kodeksu postępowania karnego.

§ 2. W razie uzasadnionych wątpliwości co do stanu zdrowia psychicznego obwinionego należy powołać biegłego psychiatrę. Art. 202 § 4 Kodeksu postępowania karnego stosuje się odpowiednio.

§ 3. Do tłumacza i specjalistów stosuje się odpowiednio art. 204-206 Kodeksu postępowania karnego.

Art. 43. Przy przeprowadzaniu oględzin i eksperymentu procesowego stosuje się odpowiednio przepisy art. 207, 208, 211 i 212 Kodeksu postępowania karnego.

Art. 44. § 1. W celu znalezienia i zatrzymania przedmiotów podlegających oględzinom lub mogących stanowić dowód rzeczowy, Policja, a w toku czynności wyjaśniających również inne organy je prowadzące, mogą dokonać przeszukania pomieszczeń i innych miejsc, jeżeli istnieją uzasadnione podstawy do przypuszczenia, że przedmioty te lub dowody tam się znajdują.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio do przeszukania osoby, jej odzieży lub podręcznych przedmiotów.

§ 3. Przeszukanie następuje na mocy postanowienia prokuratora lub sądu.

§ 4. W wypadkach nie cierpiących zwłoki, jeżeli postanowienie nie mogło być uprzednio wydane, można przeprowadzić przeszukanie bez takiego postanowienia, jednak organ dokonujący tej czynności zobowiązany jest następnie zwrócić się niezwłocznie do prokuratora o zatwierdzenie przeszukania. Na żądanie osoby, u której dokonano przeszukania doręcza się jej w terminie 14 dni postanowienie o zatwierdzeniu przeszukania. O prawie wystąpienia z takim żądaniem należy ją pouczyć.

§ 5. Przy przeprowadzaniu przeszukania i zatrzymania przedmiotów stosuje się odpowiednio art. 221- 234 i 236 Kodeksu postępowania karnego.

DZIAŁ VI. ŚRODKI PRZYMUSU

Rozdział 8. Zatrzymanie.

Art. 45. § 1. Policja ma prawo zatrzymać osobę ujętą na gorącym uczynku popełnienia wykroczenia lub bezpośrednio potem, jeżeli:

- 1) zachodzą podstawy do zastosowania wobec niej postępowania przyspieszonego,
- 2) nie można ustalić jej tożsamości.

§ 2. Art. 243 Kodeksu postępowania karnego stosuje się odpowiednio.

Art. 46. § 1. Zatrzymanego należy natychmiast poinformować o przyczynach zatrzymania i o przysługujących mu uprawnieniach oraz wysłuchać go.

§ 2. Z zatrzymania sporządza się protokół, którego odpis doręcza się zatrzymanemu za pokwitowaniem. W protokole należy podać imię i nazwisko oraz funkcję osoby dokonującej zatrzymania, imię i nazwisko zatrzymanego, a w razie niemożności ustalenia tożsamości – rysopis tej osoby, a ponadto dzień, godzinę, miejsce i przyczynę zatrzymania z określeniem wykroczenia, jakie się jej zarzuca. Należy również zapisać złożone przez zatrzymanego oświadczenia i zaznaczyć udzielenie mu informacji o przysługujących prawach.

§ 3. Na żądanie zatrzymanego zawiadamia się o zatrzymaniu osobę najbliższą, a także pracodawcę. O zatrzymaniu osoby wskazanej w art. 10 § 1 zawiadamia się niezwłocznie właściwego dowódcę jednostki wojskowej, nawet gdy zatrzymany tego nie żąda.

§ 4. Zatrzymanemu należy na jego żądanie umożliwić nawiązanie w dostępnej formie kontaktu z adwokatem oraz zapewnić możliwość bezpośredniej z nim rozmowy; zatrzymujący może zastrzec, że będzie przy niej obecny.

§ 5. Zatrzymanego należy natychmiast zwolnić, gdy ustanie przyczyna zatrzymania, a także z upływem czasu zatrzymania.

§ 6. Czas zatrzymania osoby liczy się od chwili jej ujęcia i nie może przekroczyć 24 godzin, a w wypadkach wskazanych w art. 45 § 1 pkt 1 – 48 godzin. Art. 248 § 3 Kodeksu postępowania karnego stosuje się odpowiednio.

Art. 47. § 1. Zatrzymanemu przysługuje zażalenie na zatrzymanie do sądu właściwego do rozpoznania sprawy. W zażaleniu zatrzymany może domagać się zbadania zasadności i legalności zatrzymania.

§ 2. Zażalenie rozpoznaje niezwłocznie sąd miejsca zatrzymania.

§ 3. Przy rozpoznawaniu zażalenia sąd stosuje odpowiednio art. 246 § 3 i 4 Kodeksu postępowania karnego.

§ 4. W razie uznania zatrzymania za niewątpliwie niesłuszne zatrzymanemu przysługuje odszkodowanie, którego może dochodzić w trybie określonym w Kodeksie postępowania karnego.

Rozdział 9. Zabezpieczenie i zajęcie przedmiotów.

Art. 48. § 1. Policja i inne organy uprawnione do prowadzenia czynności określonych w dziale VII mogą dokonać tymczasowego zajęcia przedmiotu, jeżeli w zakresie swego działania dowiedziały się lub ujawniły wykroczenie zagrożone przypadkiem przedmiotów, a zajęcie takie jest niezbędne dla zabezpieczenia wykonania tego przypadku. Z czynności zajęcia sporządza się protokół.

§ 2. Tymczasowe zajęcie upada, jeżeli w ciągu 7 dni nie zostanie wydane postanowienie o zabezpieczeniu albo rozstrzygnięcie orzekające przepadek. Postanowienie o zabezpieczeniu wydaje sąd właściwy do rozpoznania sprawy; doręcza się je niezwłocznie osobie, u której dokonano zajęcia.

§ 3. Zabezpieczenie może nastąpić także na mocy postanowienia sądu po wszczęciu postępowania w sprawie o wykroczenie zagrożone przypadkiem rzeczy, jeżeli nie dokonano tymczasowego zajęcia. Postanowienie to wykonuje Policja, stosując odpowiednio przepisy o przeszukaniu i doręczając je osobie, u której dokonuje zajęcia.

§ 4. Na postanowienia, o których mowa w § 2 i 3 przysługuje zażalenie osobie, której prawa zostały naruszone.

§ 5. Przy dokonywaniu czynności, o których mowa w § 1-3, stosuje się odpowiednio przepisy art. 227-233 Kodeksu postępowania karnego.

§ 6. Zabezpieczenie majątkowe upada, jeżeli nie zostanie prawomocnie orzeczony przepadek przedmiotów.

Rozdział 10. Kary porządkowe i pozostałe środki przymusu.

Art. 49. § 1. Na świadka, biegłego, tłumacza lub specjalistę, który bez usprawiedliwienia nie stawił się na wezwanie uprawnionego organu lub bez zezwolenia tego organu samowolnie wydalil się z miejsca czynności przed jej zakończeniem albo

bezpodstawnie odmówił złożenia zeznań, wykonania czynności biegłego, tłumacza lub specjalisty można nałożyć karę porządkową do 250 złotych, a w razie ponownego nie zastosowania się do wezwania do 500 złotych.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się również do osoby, która będąc obowiązana do okazania albo wydania przedmiotu oględzin lub dowodu rzeczowego odmówiła jego okazania lub wydania.

§ 3. Nałożoną karę należy uchylić, jeżeli osoba ukarana w ciągu 7 dni od daty doręczenia lub ogłoszenia jej postanowienia o nałożeniu kary porządkowej dostatecznie usprawiedliwi swoje niestawiennictwo, samowolne oddalenie się, odmowę złożenia zeznań albo wykonania innego obowiązku, o którym mowa w § 1 lub 2.

§ 4. W przypadku uchybienia obowiązkowi wskazanym w § 1 lub 2 przez żołnierza w czynnej służbie wojskowej, sąd występuje do dowódcy jednostki wojskowej, w której żołnierz pełni służbę o pociągnięcie go do odpowiedzialności dyscyplinarnej.

§ 5. Przepis § 4 stosuje się także w wypadku określonym w art. 288 § 2 Kodeksu postępowania karnego.

Art. 50. § 1. W razie niestawienia się świadka na wezwanie bez usprawiedliwienia można, niezależnie od nałożenia kary porządkowej, zarządzić jego przymusowe doprowadzenie przez Policję.

§ 2. W razie nieusprawiedliwionej odmowy okazania albo wydania przedmiotu oględzin lub dowodu rzeczowego można zarządzić jego odebranie przez Policję.

Art. 51. § 1. Środki przymusu, o których mowa w art. 49 i 50, stosuje sąd właściwy do rozpoznania sprawy. W toku czynności wyjaśniających, środki przymusu, o których mowa w art. 50 § 1, stosuje sąd właściwy do rozpoznania sprawy na wniosek organu dokonującego tych czynności, a pozostałe środki przymusu – organ dokonujący czynności wyjaśniających.

§ 2. Karę porządkową wskazaną w art. 49 § 1 i 2 uchyla odpowiednio sąd lub organ przełożony nad organem, który daną karę nałożył.

§ 3. Na postanowienie odmawiające uchylenia kary porządkowej przysługuje ukaranemu zażalenie; jeżeli wydano je w toku czynności wyjaśniających zażalenie rozpoznaje sąd właściwy do rozpoznania sprawy.

§ 4. Kary porządkowe nałożone w toku czynności wyjaśniających ściągają się w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji. Kary te przypadają Skarbowi Państwa.

Art. 52. Wykonując zarządzenie o przymusowym doprowadzeniu obwinionego lub świadka, Policja może, gdy jest to niezbędne, zatrzymać osobę, którą ma doprowadzić na czas konieczny do wykonania zarządzenia. Art. 47 nie stosuje się.

Art. 53. Jeżeli miejsce pobytu sprawcy wykroczenia nie jest znane, sąd, a w toku czynności wyjaśniających także organ dokonujący tych czynności, mogą zarządzić

ustalenie przez Policję miejsca pobytu. Sąd może także zarządzić przymusowe doprowadzenie obwinionego.

DZIAŁ VII. CZYNNOŚCI WYJAŚNIAJĄCE

Art. 54. § 1. W celu ustalenia, czy istnieją podstawy do wystąpienia z wnioskiem o ukaranie oraz zebrania danych niezbędnych dla sporządzenia wniosku o ukaranie, Policja może przeprowadzać czynności wyjaśniające. Czynności te w miarę możliwości należy podjąć w miejscu popełnienia czynu bezpośrednio po jego ujawnieniu i zakończyć w ciągu miesiąca.

§ 2. Jeżeli czynności wyjaśniające nie dostarczyły podstaw do wniesienia wniosku o ukaranie, zawiadamia się o tym ujawnionych pokrzywdzonych. W zawiadomieniu należy wskazać przyczynę niewniesienia wniosku o ukaranie.

§ 3. W ramach czynności, o których mowa w § 1, można w szczególności przesłuchiwać świadków, dokonywać oględzin i przeszukania, wzywać do wydania lub okazania dokumentu lub przedmiotu mającego znaczenie dowodowe dla sprawy, a także powoływać i przesłuchiwać biegłych oraz wzywać specjalistów.

§ 4. W stosunku do osoby podejrzanej o popełnienie wykroczenia stosuje się odpowiednio art. 74 § 3 i 308 § 1 Kodeksu postępowania karnego.

§ 5. Przy utrwalaniu czynności określonych w § 3 można ograniczyć się do sporządzenia notatki urzędowej; nie dotyczy to jednak czynności, której nie będzie można powtórzyć w postępowaniu przed sądem. Notatka powinna zawierać wskazanie rodzaju czynności, jej czasu i miejsca oraz osób uczestniczących a także krótki opis przebiegu czynności i podpis osoby, która ją przeprowadziła.

§ 6. W toku czynności wyjaśniających wolno także przesłuchać osobę, co do której istnieje uzasadniona podstawa do sporządzenia przeciwko niej wniosku o ukaranie. Osoba taka ma prawo odmówić złożenia wyjaśnień oraz zgłosić wnioski dowodowe, o czym należy ją pouczyć. Przed przesłuchaniem należy jej wyjaśnić, o jakie wykroczenie może być obwiniona, a zarzut ten wpisuje się do protokołu przesłuchania.

Art. 55. § 1. Czynności wyjaśniające przeprowadza się także w celu uzupełnienia lub sprawdzenia faktów podanych we wniosku o ukaranie w wypadku wskazanym w art. 60 § 1 pkt 5 lit. b.

§ 2. Czynności wskazane w § 1 należy przeprowadzić w terminie oraz w zakresie określonym poleceniem sądu, chyba że w toku wykonywania tych czynności wyjdą na jaw okoliczności wymagające utrwalenia dowodu, którego nie będzie można powtórzyć przed sądem, lub znalezienia i zatrzymania przedmiotu.

§ 3. W razie przesłuchiwania w ramach czynności, o których mowa w § 1, obwinionego wskazanego we wniosku o ukaranie, przepis art. 54 § 4 stosuje się odpowiednio.

Art. 56. § 1. Czynności wyjaśniające, o których mowa w art. 54 może także przeprowadzić prokurator lub zlecić je Policji.

§ 2. Uprawnienia Policji, o których mowa w art. 54 i 55, posiadają także w granicach swej właściwości organy wskazane w art. 17 § 2 i 3, a inne organy, gdy ustawa tak stanowi.

§ 3. Nadzór nad czynnościami wyjaśniającymi sprawuje organ nadrzędny nad organem prowadzącym te czynności.

DZIAŁ VIII. POSTĘPOWANIE ZWYCZAJNE

Rozdział 11. Wszczęcie postępowania. Orzekanie przed rozprawą.

Art. 57. § 1. Podstawę do wszczęcia postępowania stanowi wniosek o ukaranie złożony przez organ uprawniony do występowania w charakterze oskarżyciela publicznego w danej sprawie, a w wypadkach określonych w art. 27 § 1 i 2 także wniosek złożony przez pokrzywdzonego.

§ 2. Wniosek o ukaranie powinien zawierać:

- 1) imię i nazwisko oraz adres obwinionego, a także inne dane niezbędne do ustalenia jego tożsamości,
- 2) określenie zarzucanego obwinionemu czynu ze wskazaniem miejsca, czasu, sposobu i okoliczności jego popełnienia,
- 3) wskazanie dowodów,
- 4) imię i nazwisko oraz podpis sporządzającego wniosek, a także adres gdy wniosek pochodzi od pokrzywdzonego.

§ 3. Wniosek o ukaranie składany przez oskarżyciela publicznego powinien ponadto zawierać wskazanie:

- 1) przepisu, pod który zarzucany czyn podpada,
- 2) miejsca zatrudnienia obwinionego i danych o jego warunkach materialnych, rodzinnych i osobistych,
- 3) pokrzywdzonych, o ile takich ujawniono,
- 4) wysokości wyrządzonej szkody,
- 5) stanowiska osoby sporządzającej wniosek,
- 6) sądu właściwego do rozpoznania sprawy.

§ 4. Do wniosku o ukaranie należy dołączyć materiały dochodzenia lub czynności wyjaśniających, jeżeli były one prowadzone, a także do wiadomości sądu adresy świadków i pokrzywdzonych.

§ 5. W razie wniesienia wniosku o ukaranie przez pokrzywdzonego, prezes sądu przesyłając właściwemu oskarżycielowi publicznemu zawiadomienie, o którym mowa w art. 27 § 4, wzywa go jednocześnie do nadesłania w terminie 7 dni materiału dowodowego w razie niewnoszenia przez niego wniosku o ukaranie, jeżeli w sprawie

przeprowadzono czynności wyjaśniające lub dochodzenie albo do nadesłania oświadczenia o braku takiego materiału.

Art. 58. § 1. Oskarżyciel publiczny może, za zgodą obwinionego, przesłuchanego uprzednio w toku czynności wyjaśniających w trybie art. 54 § 6, umieścić we wniosku o ukaranie wniosek o skazanie obwinionego za zarzucany mu czyn bez przeprowadzania rozprawy i wymierzenie mu określonej kary lub środka karnego albo odstąpienie od wymierzenia kary lub środka karnego.

§ 2. Wniosek, o którym mowa w § 1, jest możliwy tylko wówczas, gdy w świetle zebranych dowodów wyjaśnienia obwinionego oraz okoliczności popełnienia wykroczenia nie budzą wątpliwości, a cele postępowania zostaną osiągnięte mimo nieprzeprowadzenia rozprawy.

§ 3. Obwiniony, jeżeli nie dotyczy go wniosek określony w § 1, może po wezwaniu na rozprawę lub zawiadomieniu o jej terminie, wystąpić z wnioskiem o skazanie w określony sposób bez przeprowadzania rozprawy.

Art. 59. § 1. Jeżeli wniosek o ukaranie nie odpowiada warunkom formalnym wskazanym w art. 57 § 2-4 prezes sądu zwraca wniosek w celu usunięcia braków w terminie 7 dni.

§ 2. Jeżeli wniosek o ukaranie odpowiada warunkom formalnym prezes sądu wszczynając postępowanie zarządzeniem, kieruje sprawę do rozpoznania na rozprawie lub na posiedzeniu albo – w razie zaistnienia okoliczności wyłączających postępowanie lub wskazanych w art. 61 § 1 – odmawia wszczęcia postępowania. Na postanowienie o odmowie wszczęcia postępowania służy zażalenie.

§ 3. W razie złożenia wniosku o ukaranie przez oskarżyciela posiłkowego, w przedmiocie wszczęcia rozstrzyga się po przekazaniu przez oskarżyciela publicznego materiału dowodowego lub oświadczenia, o którym mowa w art. 57 § 5.

Art. 60. § 1. Prezes sądu, po wszczęciu postępowania, kieruje sprawę na posiedzenie jeżeli:

- 1) oskarżyciel publiczny wystąpił z wnioskiem o skazanie obwinionego bez przeprowadzania rozprawy,
- 2) obwiniony po wezwaniu go na rozprawę lub zawiadomieniu o jej terminie wystąpił z wnioskiem o skazanie bez przeprowadzania rozprawy,
- 3) ujawniły się przed rozprawą okoliczności wyłączające postępowanie,
- 4) zachodzi potrzeba wydania postanowienia o niewłaściwości sądu,
- 5) w sprawie, w której wniosek o ukaranie złożył oskarżyciel posiłkowy:
  - a) zachodzi potrzeba zbadania, czy nie istnieje podstawa do umorzenia postępowania z powodu oczywistego braku faktycznych podstaw oskarżenia,
  - b) niezbędne jest polecenie Policji lub innemu organowi dokonania określonych czynności dowodowych,
- 6) zachodzi możliwość wydania nakazu karnego,

7) zachodzi potrzeba wydania innego rozstrzygnięcia przekraczającego uprawnienia prezesa.

§ 2. O terminie posiedzenia, w wypadkach wskazanych w § 1 pkt 1, 2, 3, 5 lit. a i 6, powiadamia się strony i ich przedstawiciele procesowych, a w wypadkach wskazanych w § 1 pkt 1-3 i 6 także pokrzywdzonego. Niestawiennictwo prawidłowo powiadomionych osób nie tamuje toku postępowania. Udział obrońcy, o którym mowa w art. 21 § 1, jest jednak obowiązkowy na posiedzeniu określonym w § 1 pkt 1 i 2.

§ 3. W wypadku wskazanym w § 1 pkt 2 prezes sądu może zarządzić rozpoznanie wniosku obwinionego na rozprawie, jeżeli przyśpieszy to bieg postępowania. Wniosek ten rozpoznaje się wówczas przed rozpoczęciem przewodu sądowego.

§ 4. W dalszym postępowaniu sąd nie jest związany oceną faktyczną ani prawną przyjętą za podstawę rozstrzygnięć wydanych w trybie określonym w § 1-3.

Art. 61. § 1. Odmawia się wszczęcia postępowania, a wszczęte umarza także wtedy, gdy w sprawie o ten sam czyn, jako mający jednocześnie znamiona przestępstwa i wykroczenia, postępowanie karne zostało już prawomocnie zakończone orzeczeniem skazującym, chyba, że za wykroczenie orzeczono karę inną lub surowszą albo inny lub surowszy środek karny niż już orzeczono za przestępstwo.

§ 2. Można odmówić wszczęcia postępowania, a wszczęte umorzyć, jeżeli:

- 1) o ten sam czyn, jako mający jednocześnie znamiona przestępstwa i wykroczenia, toczy się postępowanie karne z oskarżenia publicznego, chyba, że za wykroczenie orzeczono karę inną lub surowszą albo inny lub surowszy środek karny niż za przestępstwo,
- 2) wobec sprawcy zastosowano środek oddziaływania w postaci pouczenia, zwrócenia uwagi lub ostrzeżenia albo środek przewidziany w przepisach o odpowiedzialności dyscyplinarnej lub porządkowej, a środek ten jest wystarczającą reakcją na wykroczenie.

§ 3. W sprawie o wykroczenie, w której odmówiono wszczęcia postępowania lub je umorzono, można podjąć postępowanie w terminie 3 miesięcy od uprawomocnienia się orzeczenia w sprawie o przestępstwo, jeżeli orzeczeniem tym nie wymierzono kary albo środka karnego, o którym mowa w § 2 pkt 1.

Art. 62. § 1. Okoliczności wyłączające orzekanie na podstawie niniejszego kodeksu uwzględnia się z urzędu w każdym stadium postępowania.

§ 2. W razie stwierdzenia okoliczności wyłączających orzekanie po wszczęciu postępowania, sąd wydaje postanowienie o jego umorzeniu, a jeżeli rozpoczęto już przewód sądowy – wyrok o umorzeniu postępowania, z wyjątkiem określonym w § 3. Na postanowienie o umorzeniu przysługuje zażalenie.

§ 3. W razie stwierdzenia okoliczności, o których mowa w art. 5 § 1 pkt 1 i 2, po rozpoczęciu przewodu sądowego sąd wydaje wyrok uniewinniający, chyba że sprawca był w chwili czynu niepoczytalny.

Art. 63. § 1. Uwzględniając wniosek oskarżyciela publicznego, o którym mowa w art. 58 § 1, sąd uznaje za ujawnione dowody dołączone do wniosku o ukaranie.

§ 2. Sąd może uzależnić uwzględnienie wniosku od dokonania w nim przez oskarżyciela określonych przez siebie zmian. Wniosek ze zmianami nie może zostać uwzględniony jeżeli obwiniony, należycie o zmianach tych powiadomiony, zgłosi wobec nich sprzeciw w terminie określonym przez sąd.

§ 3. Wniosek nie może zostać uwzględniony, jeżeli w terminie określonym przez sąd, zgłosi wobec niego sprzeciw pokrzywdzony, który złożył już oświadczenie o przyłączeniu się do postępowania w charakterze oskarżyciela posiłkowego.

§ 4. Jeżeli sąd uzna, że nie ma podstaw do uwzględnienia wniosku, sprawa podlega rozpoznaniu na zasadach ogólnych.

Art. 64. § 1. Przy rozpoznawaniu wniosku obwinionego o skazanie go w określony sposób bez przeprowadzania rozprawy, zgłoszonego przed jej rozpoczęciem, sąd stosuje odpowiednio art. 63.

§ 2. Jeżeli obwiniony nie był przesłuchany w toku czynności wyjaśniających sąd przesłuchuje go na posiedzeniu, chyba że obwiniony bez usprawiedliwienia nie stawił się na posiedzenie albo nadesłał swoje wyjaśnienia na piśmie w trybie określonym w art. 67 § 3.

§ 3. Sąd może uwzględnić wniosek, o którym mowa w § 1, jeżeli nie zgłosił wobec niego sprzeciwu oskarżyciel publiczny, a także oskarżyciel posiłkowy, gdy występuje w sprawie i jedynie wtedy, gdy okoliczności popełnienia czynu oraz wyjaśnienia obwinionego w świetle ujawnionego materiału dowodowego nie budzą wątpliwości.

§ 4. Brak stanowiska oskarżyciela w przedmiocie sprzeciwu, o którym mowa w § 3, nie stoi na przeszkodzie uwzględnieniu wniosku jeżeli oskarżyciel prawidłowo powiadomiony o terminie posiedzenia nie stawiał się bez usprawiedliwienia.

Rozdział 12. Przygotowanie do rozprawy.

Art. 65. § 1. Jeżeli sprawę skierowano na rozprawę, prezes sądu zarządza zawiadomienie o jej miejscu i terminie oskarżyciela, pokrzywdzonego i obwinionego oraz obrońcę i pełnomocnika, gdy zostali ustanowieni; zarządza on także wezwanie na rozprawę świadków oraz sprowadzenie innych dowodów.

§ 2. Oskarżyciela publicznego zawiadamia się o rozprawie i posiedzeniu przez dostarczenie mu wykazu spraw, które mają być rozpoznane w danym dniu.

§ 3. Jeżeli prezes sądu lub sąd uzna udział obwinionego na rozprawie za niezbędny, zarządzając zawiadomienie go o jej miejscu i terminie, zarządza jednocześnie wezwanie obwinionego do osobistego stawiennictwa, pod rygorem przymusowego doprowadzenia. Przepis ten stosuje się odpowiednio do posiedzeń.

§ 4. W wyjątkowych wypadkach, zwłaszcza gdy sprawa ma być rozpoznana w trybie przyspieszonym, można wezwać świadka lub biegłego oraz zawiadomić o

rozprawie stronę, obrońcę i pełnomocnika telegraficznie, telefonicznie lub w inny sposób, stosownie do okoliczności.

Art. 66. § 1. Osoby wymienione w art. 5 § 1 pkt 6 lit. a-e nie są obowiązane do składania zeznań w charakterze świadka lub do występowania w charakterze biegłego, można jednak zwrócić się o wyrażenie przez te osoby zgody na złożenie zeznań lub wystąpienie w charakterze biegłego. W razie wyrażenia zgody, wezwania dla tych osób nie mogą zawierać zagrożeń zastosowania środków przymusu, a w razie niestawiennictwa na wezwanie lub odmowy złożenia zeznań nie można do nich stosować tych środków.

§ 2. Do osób wymienionych w art. 5 § 1 pkt 6 lit. f stosuje się odpowiednio § 1, jeżeli okoliczności, których zeznania lub opinie mają dotyczyć, związane są z wykonywaniem przez te osoby funkcji urzędowych lub służbowych.

§ 3. Art. 5 § 2 i 3 stosuje się odpowiednio.

Art. 67. § 1. Zawiadamiając obwinionego o terminie pierwszej rozprawy lub posiedzeniu, o którym mowa w art. 60 § 1 pkt 1, dołącza się do zawiadomienia odpis wniosku o ukaranie.

§ 2. Zawiadomienie obwinionego o terminie rozprawy powinno zawierać pouczenie o tym, że może on sprowadzić na rozprawę świadków i przedstawić inne dowody na swoją obronę lub wskazać je sądowi w takim czasie, aby dowody te mogły być przeprowadzone na rozprawie, a także o przysługującym mu prawie do odmowy złożenia wyjaśnień lub udzielenia odpowiedzi na pytanie i do korzystania z pomocy obrońcy oraz o prawie przeglądania akt sprawy, jak również o obowiązku powiadomienia sądu o każdej zmianie miejsca pobytu lub zamieszkania na okres dłuższy niż 7 dni, a w razie pobytu za granicą o konieczności wskazania w kraju adresu dla doręczeń i o konsekwencjach uchybienia tym obowiązkom. W zawiadomieniu należy pouczyć obwinionego o przysługującym mu prawie wystąpienia z wnioskiem, o którym mowa w art. 58 § 3. Zawiadomienie lub wezwanie powinno także zawierać pouczenie, iż rozprawa może być prowadzona pod nieobecność obwinionego jako zaoczna.

§ 3. Zawiadomienie kierowane do obwinionego, którego obecności na rozprawie nie uznano za obowiązkową powinno zawierać pouczenie, że może on nie stawiając się do sądu nadesłać swoje wyjaśnienia. Wyjaśnienia takie podlegają odczytaniu na rozprawie. Rozprawa ma wówczas charakter zaoczny.

§ 4. W zawiadomieniu kierowanym do oskarżyciela posiłkowego należy pouczyć go o obowiązku powiadomienia sądu o zmianie miejsca zamieszkania oraz podania adresu dla doręczeń w czasie pobytu za granicą i konsekwencjach niedopełnienia tego obowiązku, a w zawiadomieniu kierowanym do pokrzywdzonego – o uprawnieniach, o których mowa w art. 26 § 3 i 27 § 1.

§ 5. Sąd może, uznając obecność obwinionego na rozprawie za niezbędną, zmienić decyzję, o której mowa w § 3 i wezwać obwinionego, odracząc w tym celu rozprawę.

Art. 68. Jeżeli obwiniony lub świadek mieszka poza miejscowością, w której ma siedzibę dany sąd, prezes sądu lub sąd może zwrócić się do sądu, na którego terenie działania mieszkają te osoby, o przesłuchanie ich co do wskazanych okoliczności.

Art. 69. Przy przygotowaniu do rozprawy stosuje się odpowiednio art. 348, 349, 350, 352 i 353 Kodeksu postępowania karnego.

Rozdział 13. Rozprawa.

Art. 70. § 1. Rozprawa odbywa się ustnie i jawnie.

§ 2. Sąd wyłącza jawność całości lub części rozprawy, jeżeli jawność mogłaby obrażać dobre obyczaje, wywołać zakłócenie spokoju publicznego lub gdy ważny interes prywatny tego wymaga. Sąd wyłącza jawność w całości lub części rozprawy, także wówczas gdy ustawa tak stanowi.

§ 3. W razie wyłączenia jawności na rozprawie mogą być obecni, poza osobami biorącymi udział w postępowaniu, po jednej osobie wskazanej przez każdą ze stron, chyba że zachodzi obawa ujawnienia tajemnicy państwowej. Sąd może zezwolić poszczególnym osobom na obecność na rozprawie prowadzonej z wyłączeniem jawności.

§ 4. Rozstrzygnięcie ogłasza się jawnie. Jeżeli jawność rozprawy wyłączono w całości lub części, podanie ustnych motywów rozstrzygnięcia może nastąpić również z wyłączeniem jawności.

§ 5. Przepisy art. 357, 358, 362, 363, 366 i 367 Kodeksu postępowania karnego stosuje się odpowiednio.

Art. 71. § 1. Rozprawę rozpoczyna wywołanie sprawy. Następnie sąd sprawdza, czy wszyscy wezwani i zawiadomieni o terminie rozprawy stawili się oraz czy nie ma przeszkód do rozpoznania sprawy.

§ 2. Jeżeli oskarżyciel publiczny, oskarżyciel posiłkowy, pokrzywdzony lub obwiniony nie stawili się na rozprawę i w aktach sprawy brak jest dowodu doręczenia im wezwania lub zawiadomienia, rozprawę odracza się, przy czym sąd może, jeżeli uzna to za celowe, przeprowadzić postępowanie dowodowe, a w szczególności przesłuchać świadków, którzy stawili się na rozprawę. Na następnej rozprawie dowody te należy przeprowadzić ponownie, jeżeli zażąda tego strona nieobecna na poprzedniej rozprawie, chyba że była o jej terminie prawidłowo powiadomiona.

§ 3. Przepis § 2 stosuje się odpowiednio w razie niestawiennictwa prawidłowo powiadomionego obrońcy, gdy jego stawiennictwo jest obowiązkowe.

§ 4. W razie nie usprawiedliwionej nieobecności obwinionego, któremu doręczono wezwanie na rozprawę, przeprowadza się rozprawę zaocznie chociażby nie był on przesłuchany w toku czynności wyjaśniających, chyba, że sąd uzna udział obwinionego za konieczny i rozprawę odroczy, po ewentualnym przeprowadzeniu postępowania dowodowego, w szczególności po przesłuchaniu świadków, którzy stawili się na rozprawę. Jeżeli jednak obecność obwinionego jest konieczna, a nie stawili się on

bez usprawiedliwienia, sąd może zarządzić jego przymusowe doprowadzenie przez Policję.

§ 5. W razie usprawiedliwionego niestawiennictwa obwinionego, któremu doręczono wezwanie, stosuje się odpowiednio § 2.

Art. 72. § 1. Przewód sądowy rozpoczyna się od odczytania wniosku o ukaranie.

§ 2. Wniosek o ukaranie odczytuje oskarżyciel publiczny, jeżeli bierze udział w rozprawie, a w innym wypadku protokolant.

§ 3. Jeżeli obwiniony przyznaje się do winy, a jego wyjaśnienia nie budzą wątpliwości, można nie przeprowadzać dalszych dowodów w razie, gdy żadna z obecnych stron temu się nie sprzeciwia.

Art. 73. Do chwili zakończenia pierwszego przesłuchania na rozprawie obwiniony może złożyć wniosek o skazanie go w określony sposób bez przeprowadzania postępowania dowodowego. Przy rozpoznawaniu tego wniosku stosuje się odpowiednio art. 64.

Art. 74 § 1. Jeżeli obwiniony odmawia złożenia wyjaśnień albo wyjaśnienia odmiennie niż poprzednio lub oświadcza, że pewnych okoliczności nie pamięta, wolno odczytywać w niezbędnym zakresie protokoły jego poprzednich wyjaśnień złożonych w toku czynności wyjaśniających bądź przed sądem w tej lub innej sprawie albo w innym postępowaniu przewidzianym przez ustawę. Po odczytaniu protokołu sąd wzywa obecnego obwinionego do wypowiedzenia się co do treści protokołu i o wyjaśnienie zachodzących sprzeczności.

§ 2. Na rozprawie zaocznej złożone uprzednio przez obwinionego w tej sprawie wyjaśnienia podlegają odczytaniu.

Art. 75 § 1. Przepis art. 74 § 1 stosuje się odpowiednio do świadka, który bezpodstawnie odmawia złożenia zeznań lub oświadcza, że pewnych okoliczności nie pamięta.

§ 2. Na rozprawie wolno też odczytywać protokoły zeznań świadków, jeżeli bezpośrednio przeprowadzenie dowodu jest niemożliwe lub utrudnione.

§ 3. Protokoły, o których mowa w § 2 można uznać za ujawnione bez odczytywania. Należy je jednak odczytać, jeżeli którakolwiek z obecnych stron o to wnosi.

§ 4. Protokoły zeznań świadków wolno odczytywać również, gdy bezpośrednie przesłuchanie świadka na rozprawie nie jest niezbędne, jeżeli żadna z obecnych stron temu się nie sprzeciwia; sprzeciw strony, której zeznania nie dotyczą nie stoi na przeszkodzie odczytaniu protokołów. Przepis § 3 stosuje się odpowiednio.

§ 5. W wypadkach wskazanych w § 1 i 2 wolno również odczytywać protokoły złożonych poprzednio przez świadka wyjaśnień w charakterze obwinionego lub oskarżonego.

Art. 76 § 1. Sąd może odczytywać na rozprawie protokoły oględzin, przeszukania, zajęcia, zatrzymania przedmiotów, opinie, notatki urzędowe, o których mowa w art. 37 § 2 oraz inne dokumenty znajdujące się w aktach sprawy lub przedkładane przez strony; można je uznać za ujawnione bez odczytywania, jeżeli żadna z obecnych stron temu się nie sprzeciwia. Sprzeciw strony, której dowody lub dokumenty nie dotyczą nie stoi na przeszkodzie ich uznaniu za ujawnione bez odczytywania.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się także do notatek urzędowych, o których mowa w art. 54 § 5, z tym że na żądanie strony sąd przeprowadza na rozprawie czynności dowodowe, której dotyczy notatka, chyba że stwierdza ona okoliczności, którym obwiniony w wyjaśnieniach swych nie zaprzeczał.

Art. 77. Obwinionemu, świadkom i biegłym zarówno sąd jak i strony zadają pytania bezpośrednio, chyba że sąd zarządzi inaczej. Sąd uchyla pytania nieistotne dla sprawy lub sugerujące treść odpowiedzi albo które z innych powodów uznaje za niestosowne.

Art. 78. Jeżeli po rozpoczęciu rozprawy obwiniony lub obrońca wypowiedział stosunek obrończy w sprawie, w której obwiniony nie musi mieć obrońcy, sąd na uzasadniony wniosek obwinionego określa mu termin do ustanowienia nowego obrońcy i w razie potrzeby rozprawę przerywa lub odracza, podejmując jednocześnie decyzję, czy dotychczasowy obrońca może bez uszczerbku dla prawa obwinionego do obrony pełnić swe obowiązki do czasu podjęcia obrony przez nowego obrońcę. Po bezskutecznym upływie tego terminu rozprawę można prowadzić bez udziału obrońcy. W sprawach, w których obwiniony musi mieć obrońcę lub korzysta z obrońcy z urzędu art. 378 Kodeksu postępowania karnego stosuje się odpowiednio.

Art. 79. § 1. Sąd może zarządzić przerwę w rozprawie w celu doprowadzenia obwinionego, sprowadzenia dowodu, dla wypoczynku lub z innej ważnej przyczyny. Każdorazowa przerwa nie może trwać dłużej niż 21 dni; w razie przekroczenia tego terminu rozprawę uważa się za odroczoną.

§ 2. Zarządzając przerwę oznacza się czas i miejsce dalszego ciągu rozprawy a osoby obecne na rozprawie poucza się o obowiązku stawiennictwa bez wezwania oraz o konsekwencjach nieusprawiedliwionego niestawiennictwa.

§ 3. Sąd odracza rozprawę, gdy ustawa tak stanowi, a także gdy zarządzenie przerwy nie byłoby wystarczające. W razie odroczenia rozprawy na określony termin przepis § 2 stosuje się odpowiednio.

Art. 80. Rozprawę przerwana lub odroczoną prowadzi się w dalszym ciągu, chociażby skład sądu uległ zmianie, chyba, że sąd po wysłuchaniu stron postanowi inaczej.

Art. 81. Przy przeprowadzaniu rozprawy stosuje się odpowiednio art. 369, 371, 372, 374 § 2, art. 375-377, 379, 384, 386, 395, 396, 399, 405-407 Kodeksu postępowania karnego.

Art. 82 § 1. Przy wyrokowaniu stosuje się odpowiednio art. 408-412, 413 § 1, 418 § 1 i 3, 419, 422-424 Kodeksu postępowania karnego.

§ 2. Wyrok skazujący powinien zawierać także:

- 1) dokładne określenie przypisanego obwinionemu czynu oraz jego kwalifikację prawną,
- 2) rozstrzygnięcie co do kary i środków karnych, a w razie potrzeby co do zaliczenia na poczet zakazu prowadzenia pojazdów okresu zatrzymania dokumentu stwierdzającego uprawnienie do ich prowadzenia oraz zaliczenie okresu zatrzymania na poczet wymierzonej kary pozbawienia wolności lub grzywny.

§ 3. Okres zatrzymania zalicza się na poczet wymierzonej kary pozbawienia wolności przyjmując jeden dzień zatrzymania, z zaokrągleniem do pełnego dnia, za równoważny jednemu dniowi kary pozbawienia wolności, a na poczet grzywny – przyjmując za równoważny grzywnie w wysokości 200 zł.

§ 4. Jeżeli obwiniony jest osobą czasowo przebywającą na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej albo nie ma na nim stałego miejsca zamieszkania lub miejsca stałego pobytu, można orzec natychmiastową wykonalność wyroku skazującego, gdy zachodzi uzasadniona obawa, że jego wykonanie będzie niemożliwe lub znacznie utrudnione. Orzeczenie takie podlega wykonaniu z chwilą wydania. W razie skazania na karę pozbawienia wolności sąd zarządza natychmiastowe osadzenie skazanego w zakładzie karnym, zaś wobec skazanego na grzywnę sąd orzeka zastępczą karę pozbawienia wolności, na wypadek jej nieuiszczenia w terminie 3 dni, zarządzając zatrzymanie paszportu lub innego dokumentu uprawniającego do przekroczenia granicy.

Art. 83. W razie niedoręczenia obwinionemu wyroku zaocznego, w terminie 3 miesięcy od dnia wydania, sąd może umorzyć postępowanie jeżeli upłynął już termin przedawnienia karalności wykroczenia.

Art. 84. § 1. Jeżeli w wyroku nie rozstrzygnięto lub rozstrzygnięto wadliwie o zaliczeniu na poczet środków karnych lub kar okresów, o których mowa w art. 82 § 2 pkt 2 albo odnośnie kosztów postępowania lub dowodów rzeczowych, sąd rozstrzyga o tym postanowieniem na posiedzeniu.

§ 2. O terminie posiedzenia zawiadamia się strony. Niestawiennictwo prawidłowo powiadomionych stron nie tamuje biegu sprawy.

§ 3. Na postanowienie, o którym mowa w § 1, przysługuje zażalenie. W razie złożenia apelacji, zażalenie to rozpoznaje łącznie z apelacją właściwy sąd odwoławczy.

Rozdział 14. Postępowanie w sprawach osób podlegających orzecznictwu sądów wojskowych.

Art. 85 § 1. W postępowaniu przed sądem wojskowym podstawę do wszczęcia postępowania stanowi wniosek o ukaranie sporządzony lub zatwierdzony przez prokuratora wojskowego.

§ 2. Żandarmerii Wojskowej, w stosunku do osoby wskazanej w art. 10 § 1, która popełniła wykroczenie podlegające orzecznictwu sądów wojskowych, przysługują uprawnienia i obowiązki procesowe Policji wynikające z niniejszego kodeksu, z tym, że oskarżycielem publicznym jest wyłącznie prokurator wojskowy.

§ 3. Prawo zatrzymania osoby wskazanej w art. 10 § 1 przysługuje także wojskowym organom porządkowym oraz przełożonemu wojskowemu.

§ 4. Przymusowego doprowadzenia osoby, o której mowa w art. 10 § 1, jeżeli zachodzi przypadek wymieniony w art. 50 § 1, 52, 53 i art. 71 § 4, dokonują właściwe organy wojskowe, chyba, że ważne powody stoją temu na przeszkodzie.

Art. 86 § 1. O popełnieniu przez osobę wskazaną w art. 10 § 1 wykroczenia podlegającego orzecznictwu sądów wojskowych, w tym także o odmowie przyjęcia mandatu karnego lub nieuiszczeniu w terminie grzywny nałożonej w drodze takiego mandatu, zawiadamia się prokuratora wojskowego.

§ 2. O wszczęciu postępowania przeciwko żołnierzowi powiadamia się właściwego dowódcę jednostki wojskowej.

Art. 87 § 1. Sąd wojskowy może odmówić wszczęcia postępowania, a wszczęte umorzyć i sprawę przekazać właściwemu dowódcy z wnioskiem o wymierzenie kary przewidzianej w wojskowych przepisach dyscyplinarnych, jeżeli uzna to za wystarczającą reakcję za wykroczenie.

§ 2. Na postanowienie wskazane w § 1 przysługuje zażalenie.

§ 3. Na wymierzenie kary przez dowódcę, któremu przekazano sprawę w trybie określonym w § 1, przysługuje zażalenie do sądu wojskowego, który przekazał tę sprawę.

Art. 88. Pokrzywdzony może korzystać przed sądem wojskowym z praw oskarżyciela posiłkowego jedynie w sytuacjach określonych w art. 26 § 3 i art. 27 § 2.

DZIAŁ IX. POSTĘPOWANIA SZCZEGÓLNE

Rozdział 15. Postępowanie przyspieszone.

Art. 89. W postępowaniu przyspieszonym stosuje się przepisy o postępowaniu zwyczajnym, jeżeli przepisy niniejszego rozdziału nie stanowią inaczej.

Art. 90 § 1. Postępowanie przyspieszone stosuje się do osób nie mających stałego miejsca zamieszkania lub miejsca stałego pobytu, jeżeli zachodzi uzasadniona obawa, że rozpoznanie sprawy w postępowaniu zwyczajnym będzie niemożliwe lub znacznie utrudnione.

§ 2. Postępowanie przyspieszone stosuje się również do osób przebywających jedynie czasowo na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli zachodzi uzasadniona obawa, że rozpoznanie sprawy w postępowaniu zwyczajnym będzie niemożliwe lub znacznie utrudnione.

§ 3. Postępowanie przyspieszone stosuje się także wobec sprawców wykroczeń przeciwko porządkowi i spokojowi publicznemu, określonych w art. 124 i 143 Kodeksu wykroczeń oraz przeciwko urządzeniom użytku publicznego, określonych w art. 50, 51 i 52a Kodeksu wykroczeń, popełnionych w związku z imprezami masowymi, określonymi w przepisach o bezpieczeństwie imprez masowych.

§ 4. Postępowanie przyspieszone stosuje się ponadto, gdy ustawa tak stanowi.

§ 5. Postępowania przyspieszonego nie stosuje się wobec osób podlegających orzecznictwu sądów wojskowych.

Art. 91 § 1. W wypadkach, o których mowa w art. 90, w postępowaniu przyspieszonym orzeka się tylko wówczas, gdy sprawca został ujęty na gorącym uczynku lub bezpośrednio po popełnieniu wykroczenia i niezwłocznie doprowadzono go do sądu.

§ 2. Policja lub inny organ, któremu szczególne ustawy powierzają zadania w zakresie ochrony porządku lub bezpieczeństwa publicznego, w wypadku schwywania na gorącym uczynku lub bezpośrednio potem sprawcy wykroczenia, o którym mowa w art. 90, może go zatrzymać i doprowadzić do sądu.

§ 3. Organ określony w § 2 może odstąpić od zatrzymania i przymusowego doprowadzenia sprawcy do sądu, zobowiązując go do stawienia się w sądzie w wyznaczonym czasie i miejscu ze skutkami wezwania, o których mowa w art. 71 § 4. Wydanego wówczas pod nieobecność obwinionego wyroku nie uważa się za zaoczny.

§ 4. W wypadku wskazanym w § 3 Policja i Straż Graniczna mogą zatrzymać sprawcy paszport lub inny dokument uprawniający do przekroczenia granicy, który wraz z wnioskiem o ukaranie przekazują sądowi.

§ 5. Osoba wezwana przez organ, o którym mowa w § 2 do stawienia się w sądzie w charakterze świadka obowiązana jest stawić się we wskazanym czasie i miejscu; art. 49 stosuje się odpowiednio.

Art. 92. § 1. W postępowaniu przyspieszonym:

- 1) wniosek o ukaranie może ograniczyć się do wymogów wskazanych w art. 57 § 2 i § 3 pkt 1 i 3; może też być złożony ustnie do protokołu,
- 2) sąd bez zbędnej zwłoki przystępuje do rozpoznania sprawy, zaznaczając w protokóle, że prowadzi ją w trybie przyspieszonym oraz odnotowując godzinę doprowadzenia obwinionego,
- 3) sąd zobowiązuje obwinionego do pozostania do dyspozycji sądu do zakończenia rozprawy pod rygorem wydania orzeczenia pod jego nieobecność; tak wydanego wyroku nie uważa się za zaoczny,
- 4) w razie przerwania rozprawy na okres dłuższy niż 3 dni sprawę rozpoznaje się w postępowaniu zwyczajnym,
- 5) wyrok powinien zawierać uzasadnienie,
- 6) termin do wniesienia środka odwoławczego wynosi 3 dni od daty ogłoszenia rozstrzygnięcia,
- 7) sąd odwoławczy rozpoznaje sprawę najpóźniej w ciągu miesiąca od daty jej wpływu do tego sądu.

§ 2. W razie ustalenia, że brak jest warunków uzasadniających prowadzenie sprawy w trybie przyspieszonym:

- 1) prezes sądu przed wszczęciem postępowania zwraca oskarżycielowi wniosek o ukaranie do uzupełnienia braków formalnych, gdy wniosek ten ograniczał się do wymogów wskazanych w § 1 pkt 1, jeżeli jednak wniosek o ukaranie odpowiada wymogom określonym w art. 57 § 2 – 4, rozpoznaje się go w postępowaniu zwyczajnym,
- 2) sąd wydaje postanowienie o zmianie trybu na zwyczajny, gdy brak podstaw do prowadzenia postępowania przyspieszonego ustalono po wszczęciu postępowania.

Rozdział 16. Postępowanie nakazowe

Art. 93 § 1. Sąd na posiedzeniu może orzec wyrokiem nakaz karny w sprawach o wykroczenia, w których wystarczające jest wymierzenie grzywny w kwocie nie wyższej niż połowa przewidzianej w ustawie górnej granicy wysokości grzywny.

§ 2. Orzekanie w postępowaniu nakazowym może nastąpić wyłącznie na podstawie wniosku o ukaranie złożonego przez oskarżyciela publicznego, sporządzonego w wyniku ustaleń popartych wiarygodnymi dowodami, jeżeli z dowodów tych wynika, że obwiniony nie kwestionuje popełnienia zarzucanego mu czynu, a okoliczności tego czynu i wina obwinionego nie budzą wątpliwości. Dowodu, o którym wyżej mowa, nie stanowi notatka wskazana w art. 54 § 5.

§ 3. Nakazem karnym można obok kary wskazanej w § 1 orzec także środek karny, z tym, że zakaz prowadzenia pojazdów na okres nie dłuższy niż rok.

§ 4. Postępowanie nakazowe jest niedopuszczalne, jeżeli zachodzą okoliczności określone w art. 21 § 1.

Art. 94 § 1. Do nakazu stosuje się odpowiednio art. 504 pkt 1-5 i art. 505 § 2 Kodeksu postępowania karnego.

§ 2. Nakaz karny powinien zawierać pouczenie o terminie i sposobie zaskarżenia.

Rozdział 17. Postępowanie mandatowe

Art. 95 § 1. Postępowanie mandatowe prowadzi Policja, a inne organy, gdy przepis szczególny tak stanowi.

§ 2. Wykaz wykroczeń, za które funkcjonariusze Policji oraz Żandarmerii Wojskowej uprawnieni są do nakładania grzywny w drodze mandatu karnego określą w drodze rozporządzeń odpowiednio minister właściwy do spraw wewnętrznych oraz Minister Obrony Narodowej w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości, mając na względzie konieczność zapewnienia szybkiej reakcji na fakt popełnienia wykroczenia, a także potrzebę należytej ochrony dóbr szczególnie narażonych na naruszenia ze strony sprawców wykroczeń.

§ 3. W sprawach określonych w art. 17 § 2 postępowanie mandatowe prowadzi inspektor pracy. Inspektor pracy może nałożyć grzywnę w drodze mandatu karnego także po przeprowadzeniu czynności wyjaśniających, jeżeli uzna, że kara ta będzie wystarczająca.

§ 4. Jeżeli uprawnienie dla funkcjonariuszy określonego organu do nakładania grzywien w drodze mandatu karnego wynika z innej ustawy, a ustawa ta nie określa wykroczeń, do których stosuje się postępowanie mandatowe, zakres wykroczeń za które można nałożyć grzywnę w drodze mandatu karnego określi, z uwzględnieniem wymogów wskazanych w § 2, rozporządzeniem właściwy minister w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości. Rozporządzenie to określa jednocześnie zasady i sposób nadawania upoważnień do nakładania grzywien w drodze mandatu karnego.

§ 5. Prezes Rady Ministrów na wniosek ministra właściwego do spraw wewnętrznych złożony w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości może nadać w drodze rozporządzenia uprawnienia do nakładania grzywien w drodze mandatu karnego funkcjonariuszom innych organów, określając jednocześnie wykaz wykroczeń, za które funkcjonariusze ci upoważnieni są do nakładania grzywien oraz zasady i sposób wydawania upoważnień do nakładania grzywien, mając na względzie zakres ustawowych uprawnień takich organów, potrzebę szybkiej reakcji na fakt popełnienia wykroczenia oraz potrzebę ochrony dóbr szczególnie narażonych na naruszenia ze strony sprawców wykroczeń.

§ 6. Rozporządzenia, o których mowa w § 2, 4 i 5, mogą także określić zróżnicowaną wysokość mandatów karnych za poszczególne rodzaje wykroczeń w zależności od stopnia społecznej szkodliwości czynu i rodzaju naruszonego dobra – w granicach grzywny określonej w art. 96 § 1; przy czym rozporządzenia nie mogą wyłączyć stosowania mandatów karnych w wysokości równej dolnej granicy grzywny

przewidzianej w ustawie za wykroczenie, za które grzywna może zostać nałożona w drodze mandatu karnego.

Art. 96 § 1. W postępowaniu mandatowym można nałożyć grzywnę w wysokości do 1000 złotych.

§ 2. W drodze mandatu karnego nie nakłada się grzywny za wykroczenia, za które należałoby orzec środek karny, a także w wypadku określonym w art. 10 § 1 Kodeksu wykroczeń. W sytuacji określonej w art. 9 § 1 Kodeksu wykroczeń nałożenie grzywny w drodze mandatu karnego jest możliwe jedynie, gdy w zakresie wszystkich naruszonych przepisów postępowanie mandatowe jest dopuszczalne.

§ 3. Prezes Rady Ministrów w drodze rozporządzenia określi wzory formularzy mandatu karnego oraz szczegółowy sposób nakładania grzywien w drodze mandatu karnego, mając na względzie potrzebę ujednoczenia zasad wymierzania przez funkcjonariuszy uprawnionych organów grzywny w drodze mandatu karnego, a także pouczenia osób ukaranych mandatem o ich prawach i obowiązkach.

Art. 97 § 1. W postępowaniu mandatowym, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, funkcjonariusz uprawniony do nakładania grzywny w drodze mandatu karnego, może ją nałożyć jedynie, gdy:

- 1) schwyta sprawcę wykroczenia na gorącym uczynku lub bezpośrednio po popełnieniu wykroczenia,
- 2) pod nieobecność sprawcy stwierdzi naocznie albo za pomocą urządzenia pomiarowego lub kontrolnego popełnienie wykroczenia, a nie zachodzi wątpliwość co do osoby sprawcy czynu, w tym, w razie potrzeby także po przeprowadzeniu czynności wyjaśniających.

§ 2. Sprawca wykroczenia może odmówić przyjęcia mandatu karnego.

§ 3. Funkcjonariusz nakładający grzywnę obowiązany jest określić jej wysokość, wykroczenie zarzucone sprawcy oraz poinformować sprawcę wykroczenia o prawie odmowy przyjęcia mandatu karnego i o skutkach prawnych takiej odmowy.

Art. 98 § 1. W postępowaniu mandatowym można nakładać grzywnę w drodze mandatu karnego:

- 1) wydawanego ukaranemu po uiszczeniu grzywny bezpośrednio funkcjonariuszowi, który ją nałożył,
- 2) kredytowanego, wydawanego za potwierdzeniem odbioru ukaranemu,
- 3) zaocznego.

§ 2. Mandatem karnym, o którym mowa w § 1 pkt 1, może być nałożona grzywna jedynie wobec osób czasowo tylko przebywających na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Mandat taki staje się prawomocny z chwilą uiszczenia grzywny funkcjonariuszowi, który ją nałożył.

§ 3. Mandat karny, o którym mowa w § 1 pkt 2, powinien zawierać pouczenie o obowiązku uiszczenia grzywny w terminie 7 dni oraz o skutkach jej nieuiszczenia w tym terminie. Staje się on prawomocny z chwilą pokwitowania jego odbioru przez ukaranego.

§ 4. Mandatem karnym można również nałożyć grzywnę zaocznie w razie stwierdzenia wykroczenia, którego sprawcy nie zastano na miejscu jego popełnienia, gdy nie zachodzi wątpliwość co do osoby tego sprawcy; mandat taki pozostawia się wówczas w takim miejscu, aby sprawca mógł go niezwłocznie odebrać.

§ 5. Mandat karny, o którym mowa w § 1 pkt 3 powinien wskazywać, gdzie w terminie 7 dni ukarany może uiścić grzywnę, oraz informować o skutkach jej nieuiszczenia w tym terminie. Staje się on prawomocny z chwilą uiszczenia grzywny we wskazanym miejscu i terminie.

Art. 99. W razie odmowy przyjęcia mandatu karnego lub nieuiszczenia w wyznaczonym terminie grzywny nałożonej zaocznie, organ, którego funkcjonariusz nałożył grzywnę występuje do sądu z wnioskiem o ukaranie. We wniosku tym należy zaznaczyć, że obwiniony odmówił przyjęcia mandatu, a w miarę możliwości podać także przyczyny odmowy.

Art. 100. Ściąganie grzywny nałożonej w drodze mandatu karnego następuje w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji. Grzywna ta przypada Skarbowi Państwa, a gdy wymierzył ją funkcjonariusz organu podległego samorządowi terytorialnemu – temu samorządowi.

Art. 101 § 1. Prawomocny mandat karny podlega uchyleniu, jeżeli grzywnę nałożono za czyn nie będący czynem zabronionym jako wykroczenie. Uchylenie następuje na wniosek ukaranego złożony w zawitym terminie 7 dni lub z urzędu.

§ 2. Uprawnionym do uchylecia prawomocnego mandatu karnego jest sąd właściwy do rozpoznania sprawy, na którego obszarze działania grzywna została nałożona. W przedmiocie uchylecia mandatu karnego sąd orzeka na posiedzeniu. Przed wydaniem postanowienia sąd może zarządzić stosowne czynności w celu sprawdzenia podstaw do uchylecia grzywny nałożonej w drodze mandatu karnego.

§ 3. Uchylając mandat nakazuje się podmiotowi, na rachunek którego pobrano grzywnę, zwrot uiszczzonej kwoty.

Art. 102. Nadzór nad postępowaniem mandatowym sprawuje minister właściwy do spraw wewnętrznych, a w sprawach, o których mowa w art. 95 § 3 – Główny Inspektor Pracy.

DZIAŁ X. ŚRODKI ODWOŁAWCZE

Art. 103. § 1. Środkami odwoławczymi są apelacja i zażalenie.

§ 2. Od wyroku sądu pierwszej instancji służy stronom apelacja.

§ 3. Zażalenie przysługuje w wypadkach wskazanych w ustawie stronom, a gdy ustawa tak stanowi także innym osobom, na postanowienia, zarządzenia i inne czynności.

Art. 104. Sąd odwoławczy uchyla na posiedzeniu zaskarżone orzeczenie, niezależnie od granic zaskarżenia, podniesionych zarzutów i wpływu uchybienia na treść orzeczenia, jeżeli:

- 1) orzeczenie wydała osoba nieuprawniona do orzekania albo sędzia podlegający wyłączeniu z mocy prawa lub niezdolny do orzekania,
- 2) sąd był nienależycie obsadzony albo sędzia nie brał udziału w całej rozprawie lub orzeczenie nie zostało podpisane przez któregokolwiek z członków składu,
- 3) sąd powszechny orzekł w sprawie należącej do właściwości sądu wojskowego albo sąd wojskowy orzekł w sprawie należącej do właściwości sądu powszechnego,
- 4) orzeczono karę lub środek karny nieznanymi ustawie,
- 5) obwiniony nie miał obrońcy w wypadkach określonych w art. 21 § 1 lub obrońca nie brał udziału w czynnościach, w których jego udział był obowiązkowy,
- 6) zachodzi jedna z okoliczności wyłączających postępowanie, określonych w art. 5 § 1 pkt 4-10.

Art. 105. § 1. Apelację wnosi się na piśmie w terminie 7 dni od daty otrzymania odpisu orzeczenia wraz z uzasadnieniem, chyba że ustawa stanowi inaczej.

§ 2. Wniesienie apelacji przed upływem terminu do złożenia wniosku o uzasadnienie orzeczenia, wywołuje skutki wskazane w art. 35 § 1 i podlega rozpoznaniu; można ją uzupełnić w terminie wskazanym w § 1.

Art. 106. § 1. Udział stron w rozprawie i w posiedzeniu sądu odwoławczego nie jest obowiązkowy, chyba że sąd postanowi inaczej. Obowiązkowy jest jednak udział obrońcy w wypadku określonym w art. 21 § 1.

§ 2. Niestawiennictwo prawidłowo zawiadomionych o terminie stron i ich przedstawicieli procesowych nie tamuje rozpoznania sprawy, chyba że stawiennictwo było obowiązkowe.

Art. 107. § 1. Uzasadnienie wyroku sądu odwoławczego sporządza w terminie 7 dni.

§ 2. Uzasadnienie wyroku utrzymującego w mocy wyrok sądu pierwszej instancji sporządza się wyłącznie na żądanie strony, złożone w terminie zawitym 7 dni od dnia wydania wyroku przez sąd odwoławczy.

Art. 108. Zażalenie wnosi się na piśmie w terminie 7 dni od daty ogłoszenia rozstrzygnięcia albo ustnie do protokołu rozprawy lub posiedzenia, a gdy podlega ono doręczeniu, od daty doręczenia lub od daty dokonania zaskarżonej czynności, chyba że ustawa stanowi inaczej.

Art. 109. Przy rozpoznawaniu środka odwoławczego stosuje się odpowiednio art. 425 § 2-4, art. 426-438, 440-443, 447-449, 451-453, 454 § 1 i 2, art. 455, 456, 457 § 2, art. 458, 462-464, 465 § 1 i 2, art. 466 i 467 Kodeksu postępowania karnego.

DZIAŁ XI. NADZWYCZAJNE ŚRODKI ZASKARŻENIA.

Rozdział 18. Kasacja.

Art. 110. § 1. Kasację w sprawach o wykroczenia może wnieść wyłącznie Minister Sprawiedliwości-Prokurator Generalny lub Rzecznik Praw Obywatelskich, a w sprawach podlegających orzecznictwu sądów wojskowych także Naczelny Prokurator Wojskowy. Kasację tę można wnieść od każdego prawomocnego orzeczenia kończącego postępowanie sądowe.

§ 2. Niedopuszczalne jest uwzględnienie kasacji na niekorzyść obwinionego wniesionej po upływie 3 miesięcy od daty uprawomocnienia się orzeczenia.

§ 3. Kasację wnosi się bezpośrednio do Sądu Najwyższego.

Art. 111. Kasacja może być wniesiona tylko z powodu uchybień wskazanych w art. 104 lub innego rażącego naruszenia prawa, jeżeli mogło ono mieć istotny wpływ na treść orzeczenia; kasacja nie może być wniesiona wyłącznie z powodu niewspółmierności kary.

Art. 112. W postępowaniu w przedmiocie kasacji stosuje się odpowiednio art. 518, 522, 526 § 1, 529, 530 § 2 i 3, 531, 532 § 1, 534-537, 538 § 1 oraz 539 Kodeksu postępowania karnego.

Rozdział 19. Wznowienie postępowania

Art. 113. § 1. Do wznowienia postępowania prawomocnie zakończonego w trybie przepisów niniejszego Kodeksu stosuje się odpowiednio art. 540 – 542, 544 § 3, art. 545-548 Kodeksu postępowania karnego.

§ 2. W kwestii wznowienia orzeka na posiedzeniu jednoosobowo sąd okręgowy. Jeżeli w sprawie orzekał Sąd Najwyższy w kwestii wznowienia orzeka Sąd Najwyższy na posiedzeniu w składzie trzech sędziów.

§ 3. W sprawach należących do właściwości sądów wojskowych w kwestii wznowienia orzeka na posiedzeniu jednoosobowo wojskowy sąd okręgowy, a w sprawie zakończonej orzeczeniem tego sądu lub Sądu Najwyższego, Izba Wojskowa Sądu Najwyższego. Przepis § 2 zdanie drugie stosuje się odpowiednio.

DZIAŁ XII. ODSZKODOWANIE ZA NIESŁUSZNE UKARANIE

Art. 114. § 1. Obwinionemu, który w wyniku kasacji lub wznowienia postępowania został następnie uniewinniony albo wobec którego umorzono postępowanie

wskutek okoliczności nie uwzględnionych we wcześniejszym postępowaniu, przysługuje od Skarbu Państwa odszkodowanie za poniesioną szkodę oraz zadośćuczynienie za doznaną krzywdę, wynikłą z wykonania względem niego w całości lub części kary lub środka karnego, których nie powinien być ponieść.

§ 2. W razie śmierci obwinionego, który żądanie odszkodowania i zadośćuczynienia zgłosił za życia, prawa jego przechodzą na małżonka, dzieci i rodziców.

Art. 115. § 1. Roszczenie o odszkodowanie i zadośćuczynienie należy zgłosić w sądzie okręgowym, w okręgu którego wydano orzeczenie w pierwszej instancji.

§ 2. Roszczenia, o których mowa w § 1, przedawniają się po upływie 6 miesięcy od daty uprawomocnienia się orzeczenia uniewinniającego lub umarzającego postępowanie, o którym mowa w art. 114 § 1.

Art. 116. Przy rozpoznawaniu roszczeń o odszkodowanie oraz zadośćuczynienie stosuje się odpowiednio art. 553, 554 § 2 i art. 557-559 Kodeksu postępowania karnego.

DZIAŁ XIII. KOSZTY POSTĘPOWANIA.

Art. 117. § 1. Wszelkie wydatki w toku postępowania w sprawach o wykroczenia wykląda tymczasowo Skarb Państwa.

§ 2. Koszty obrońcy i pełnomocnika ponosi strona, która go ustanowiła. Koszty obrońcy wyznaczonego w sytuacji określonej w art. 21 § 1 i art. 22 wykląda tymczasowo Skarb Państwa.

Art. 118. § 1. W razie skazania, obwinionego obciąża się zryczałtowanymi wydatkami postępowania oraz innymi należnościami, o których mowa w art. 118 § 2, jeżeli należności takie powstały w postępowaniu.

§ 2. W razie uniewinnienia obwinionego lub umorzenia postępowania w sprawie, w której wniosek o ukaranie złożył oskarżyciel publiczny, koszty postępowania ponosi Skarb Państwa, a gdy wniosek taki złożył oskarżyciel posiłkowy – ten oskarżyciel; w razie jednak umorzenia postępowania w wypadku określonym w art. 31 § 1 koszty postępowania ponosi Skarb Państwa.

§ 3. Wydatki wykładane przez Skarb Państwa mają charakter zryczałtowany. Zryczałtowane wydatki postępowania nie obejmują jednak należności dla osób, zakładów, instytucji i instytucji powołanych do wydania opinii oraz należności obrońcy z urzędu i należności pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego.

§ 4. Wysokość zryczałtowanych wydatków postępowania określi, w drodze rozporządzenia, Minister Sprawiedliwości, uwzględniając realnie ponoszone koszty poszczególnych czynności.

Art. 119. Do kosztów postępowania stosuje się odpowiednio przepisy art. 616, 618 § 1 i 3, art. 623, 624 § 1, art. 625-627, 630, 633-635, 636 § 1 i 2, art. 637-639 i 641 Kodeksu postępowania karnego, przy czym wydatkami Skarbu Państwa są także wydatki ponoszone w toku czynności wyjaśniających.

UZASADNIENIE

projektu Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia

I. Wprowadzenie

1. Kodeks opiera się na założeniu, że w sprawach o wykroczenia orzekają sądy. Jest to wypełnienie konstytucyjnego wymogu wynikającego z art. 175 ust.1 Konstytucji RP z 1997r., w myśl którego wymiar sprawiedliwości w Polsce sprawują sądy oraz art.237 ustawy zasadniczej, który jedynie na okres 4 lat od wejścia w życie Konstytucji upoważnia do orzekania w sprawach o wykroczenia kolegia d/s wykroczeń przy sądach.

Kodeks przyjmuje przy tym, że postępowanie w sprawach o wykroczenia nie jest postępowaniem karnym, lecz odrębnym postępowaniem dotyczącym orzekania w sprawach innych niż przestępstwa, choć na zasadach zbliżonych do procesu karnego. Postępowanie to dotyczy czynów drobniejszej niż przestępstwa natury, przeto musi być mniej sformalizowane, szybsze, z możliwością rozstrzygnięcia niektórych kategorii czynów także przez organy nieprocesowe i niesądowe (tryb mandatowy), i to poza procesem karnym, czego nie zna w ogóle powszechna procedura karna. Nie wydaje się zatem zasadne ani możliwe włączenie regulacji objętej tym kodeksem do kodeksu postępowania karnego w formie np. odrębnego działu. Niezależnie od problemów natury teoretycznej, powstają wówczas i problemy legislacyjne, gdyż oddzielnie, i to od podstaw, trzeba byłoby - w pozakodeksowej ustawie - unormować całe postępowanie mandatowe, i wyjaśnić w odrębnym dziale k.p.k. pojęcia charakterystyczne tylko dla procedury wykroczeniowej. Zauważyć należy, że projekt kodeksu nakazuje wprowadzić bezpośrednio stosowanie niektórych norm k.p.k. (zob.też niżej uw.2) ale czyni to

jedynie w odniesieniu do 268 artykułów procedury karnej - a i to niekiedy tylko w zakresie niektórych ich paragrafów, a nie całych artykułów k.p.k. - podczas gdy k.p.k. liczy ich 682, a uwzględniając, iż wejście tego kodeksu zniesie 19 artykułów k.p.k. (zob. art. IV § 6 pkt 4 i 6 przep. wpraw.), nie będzie tu miało zastosowania aż 395 artykułów procedury karnej, a w to miejsce wchodzi 119 artykułów niniejszego kodeksu. Odrębności i uproszczenia procedury wykroczeniowej są na tyle liczne, że w pełni zasadne jest ujęcie jej (tak jak i materialnego prawa wykroczeń) w odrębnym kodeksie. Uwzględniając zaś obszerność przygotowywanego nowego Kodeksu wykroczeń (bez mała 400 artykułów) nie wydaje się trafne połączenie sfery materialnej i procesowej w jeden kodeks, jak to uczyniono np. z prawem karnym skarbowym, gdzie cała kodyfikacja procesowa i materialna (z 1999r.) liczy łącznie 191 artykułów, ale za to już dziś stwarza w praktyce problemy interpretacyjne m.in. przez pełną recepcję norm k.p.k. W konsekwencji za najbardziej trafne uznano kontynuowanie dotychczasowej reguły, odrębnej kodeksowej regulacji postępowania w sprawach o wykroczenia, mimo przekazania jej sądom.

2. Stając na gruncie autonomiczności postępowania w sprawach o wykroczenia (art. 1 § 1), kodeks jednocześnie przyjmuje, że możliwe jest stosowanie w tym postępowaniu wprost niektórych zasad i rozwiązań szczegółowych, zawartych w procedurze karnej, gdyż konstrukcje te, z uwagi na przedmiot postępowania (rozstrzygnięcie w kwestii odpowiedzialności za czyn zabroniony), pozostają aktualne także w postępowaniu o wykroczenia. Stąd też, ze względów praktycznych, aby zbędnie nie powtarzać określonych rozwiązań ustawowych istniejących już w k.p.k., zdecydowano się na wprowadzenie przepisów wskazujących w poszczególnych rozdziałach kodeksu recypowane normy kodeksu postępowania karnego, które stosowano by tu odpowiednio.

Konstrukcja ta jest lepsza od rozwiązania zakładającego istnienie ogólnej normy, przyjmującej „odpowiednie stosowanie przepisów k.p.k. w sprawach nie

uregulowanych w kodeksie”, gdyż wówczas powstać może niepotrzebnie szereg problemów natury interpretacyjnej odnośnie kwestii, czy dane rozwiązanie jest wyczerpujące, czy też wymaga korzystania z norm k.p.k. Problemów tych unika się, gdy kodeks wyraźnie wskazuje tylko określone przepisy innej ustawy, jakie mają odpowiednie zastosowanie w postępowaniu w nim unormowanym. Tak też uczyniono w art. 1 § 2 k.p.w. W wyniku tego właśnie zabiegu kodeks ogranicza się do 119 artykułów, podczas gdy k.p.w. z 1971r. miał ich 151, a po kolejnych nowelizacjach ostatecznie 141.

II. Zasady ogólne

1. Dział I kodeksu, poza wskazaniem na autonomiczność regulacji i reguły odwoływania się do k.p.k. (art.1), normuje podstawowe zasady postępowania, tryby w jakich następuje rozstrzygnięcie oraz przesłanki procesowe.

W art.2 dano wyraz założeniu, że orzekanie jako przynależne sądom następuje w trzech różnych trybach postępowania (unormowanych szczegółowo w dalszych działach kodeksu), zaś poza tym możliwe jest nakładanie grzywny mandatem karnym, z tym że nie jest to sfera orzekania lecz innego (zastępczego) rozstrzygnięcia sprawy o wykroczenie. Rozwiązanie to powtarza konstrukcję przyjmowaną w art.2 k.p.w. z 1971r. (po nowelizacji dokonanej ustawą z 28 sierpnia 1998r.).

W art. 3 uregulowano instytucję sygnalizacji, z tym że z uwagi na drobny charakter naruszeń ograniczono ją jedynie do obowiązku powiadomienia o stwierdzonych uchybieniach, bez możliwości żądania nadsyłania stosownych wyjaśnień, a tym samym nie przewiduje się też, w odróżnieniu od k.p.k. (art.19), możliwości nakładania kar porządkowych za nie nadesłanie owych wyjaśnień.

W art. 4 formułuje się zasadę prawa do obrony w obu jej znaczeniach, tj. obrony materialnej (odpierania zarzutu) jak i formalnej (korzystania z pomocy obrońcy),

przy czym wyraźnie zaznaczono, iż chodzić tu może tylko o pomoc jednego obrońcy (w procesie karnym trzech - art.77 k.p.k.). Jest to związane z niewielką wagą czynów i pozostaje w zgodności z dotychczasowym stanowiskiem doktryny prawa wykroczeń (zob.T.Grzegorzczak, A.Gubiński. Prawo wykroczeń, Warszawa 1995,s.330; M.Bojarski, Z.Świda. Zarys polskiego prawa wykroczeń, Wrocław 1995,s.179).

Z art. 8 kodeksu wynika, iż w sprawach o wykroczenia mają zastosowanie także takie zasady procesowe jak; prawdy materialnej i trafnej represji (art.2 k.p.k.), obiektywizmu (art.4 k.p.k.), domniemania niewinności i *in dubio pro reo* (art.5 k.p.k.), swobodnej oceny dowodów (art.7 k.p.k.), samodzielności jurysdykcyjnej sądów (art.8 k.p.k.), podejmowania przez organy czynności z urzędu (art.9 i 13 k.p.k.), skargowości postępowania sądowego (art. 14 k.p.k.) i informacji prawnej (art.16 k.p.k.). Nie obowiązywałaby natomiast zasada legalizmu (art. 11 k.p.k.). Nie informowano by też instytucji i szkół o wszczęciu i zakończeniu postępowania o wykroczenie przeciwko ich pracownikom czy uczniom (art. 21 k.p.k.), z uwagi na niewielką szkodliwość tych czynów. Sąd byłby natomiast uprawniony do informowania stosownych podmiotów o rażących uchybieniach w działalności oskarżyciela publicznego, obrońcy lub pełnomocnika (art. 20 k.p.k. w zw. z art. 8 k.p.w.), a przy czynach popełnionych na szkodę małoletniego, we współdziałaniu z nim lub w okolicznościach, które mogą świadczyć o demoralizacji małoletniego - zawiadamiać o tym sąd rodzinny dla podjęcia przezeń stosownych kroków (art. 23 k.p.k. w zw. z art. 8 k.p.w.). Instytucje państwowe, samorządowe i społeczne miałyby obowiązek udzielania pomocy organom prowadzącym postępowanie w sprawie o wykroczenie, tak jak w procesie karnym (art. 8 k.p.w. w zw.z art. 15 § 2 k.p.k.), tj. w zakresie swego działania i zgodnie z obowiązującymi je przepisami. Natomiast Policja i inne organy wskazane przez przepisy prawa, w sprawach o wykroczenia wykonywały by jedynie polecenia sądu i prowadziły czynności wyjaśniające w granicach określonych kodeksem (art. 7 k.p.w.). Nie przewiduje się

też instytucji zawieszenia postępowania (art. 22 k.p.k.), co wiąże się z krótkim przedawnieniem karalności wykroczeń i liberalniejszymi niż w k.p.k. przepisami o odraczaniu rozprawy (art. 79 i 80). Zawieszenie przewidziano jedynie na wypadek śmierci oskarżyciela posiłkowego, aby umożliwić jego najbliższemu wstąpieniu do procesu (art. 31 § 1).

2. Przepisy art. 5 i 6 normują przesłanki procesowe w sprawach o wykroczenia. Jest to po części powtórzenie dotychczasowej regulacji (art.5 § 1 pkt 3-8 i 10), po części rozwiązanie nowe (art.5 § 1 pkt 1,2 i 9), uwzględniające konstrukcje przyjęte w k.p.k. i zmiany wprowadzone do k.p.w. Z tych też względów zaznaczono wyraźnie przesłankę w postaci skargi uprawnionego oskarżyciela, co wiąże się z rezygnacją z tzw. *actio popularis*, oraz wymóg zezwolenia na ściganie (immunitety) i żądania ścigania, gdy prawo materialne tego wymaga (pkt 9 § 1 art. 5). Rozczłonkowano też przesłankę ujmowaną dotąd jako „brak znamion wykroczenia” (szeroko traktowaną jednak w doktrynie - zob.np.T.Grzegorzcyk. Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia, Komentarz. Warszawa 1995, s. 78-79) na kilka przeszkód, ujętych w pkt 1 i 2 § 1 art.5 (podobnie jak w art.17 § 1 k.p.k.). Zrezygnowano natomiast z wyodrębniania przeszkody w postaci podlegania czynu wyłącznie orzecznictwu innych organów (art.10 § 1 pkt 3 k.p.w. z 1971r.), gdyż przypadki takie już nie będą miały miejsca oraz z przeszkody w postaci niepodlegania sprawcy orzecznictwu w trybie kodeksu (art.10 § 1 pkt 6 k.p.w. z 1971r.), gdyż uznano, że wyłączenia takie winny mieć jedynie charakter immunitetu, i te kwestie normuje się w ramach wymaganego zezwolenia na ściganie (art. 5 § 1 pkt 9 oraz art. 8 i powołany tam art.13 k.p.k.).

Zdecydowano też, że w demokratycznym państwie należy wyeliminować wyłączenia nie będące immunitetami i osoby z nich korzystające, np. funkcjonariusze Policji, Straży Granicznej czy Służby Więziennej, odpowiadający dziś za wykroczenia jedynie dyscyplinarnie, powinni podlegać orzecznictwu sądów, z możliwością - przewidzianą w prawie materialnym (art. 27 k.w.) -

przekazania sprawy przez organ ujawniający czyn do postępowania dyscyplinarnego bez kierowania jej do sądu.

W art. 6 unormowano kwestie ścigania wykroczeń, przy których wedle prawa materialnego potrzebne jest tzw. żądanie ścigania, pochodzące od pokrzywdzonego (jego odpowiednikiem w k.k. i k.p.k. jest tzw. wniosek o ściganie). Przyjęto tu możliwość składania żądania ustnie lub pisemnie (§ 1), oparto żądanie na niepodzielności podmiotowej (§ 2), założono możliwość jego wycofania aż do rozpoczęcia przewodu sądowego (§ 3), z możliwością obciążenia cofającego kosztami procesu (art.117 k.p.w. w zw.z art. 637 § 2 k.p.k.). W sprawach wymagających żądania ścigania, pokrzywdzony mógłby zresztą samodzielnie od razu występować do sądu z wnioskiem o ukaranie, czyli z oskarżeniem (art. 27 § 1).

III. Sąd, jego właściwość i skład oraz wyłączenie sędziego

1. W dziale III kodeksu (art. 9-16) unormowano kwestie związane z właściwością i składem sądu (rozdz.1) oraz wyłączeniem sędziego (rozdz.2).

Przyjmuje się, że w sprawach o wykroczenia orzekałyby w I instancji sądy rejonowe (art.9) - a w sprawach o czyny żołnierzy bez względu na ich stopień wojskowy - wojskowe sądy garnizonowe (art.10). Odrębności postępowania przed sądami wojskowymi unormowano następnie w rozdz. 14, a w konsekwencji w Przepisach wprowadzających k.p.w. ulegnie skreśleniu rozdz. 75 k.p.k., jako zbędny. Sądy wojskowe w sprawach o wykroczenia orzekałyby więc, tak jak sądy rejonowe, w oparciu o k.p.w. Sądy orzekające w I instancji dokonywałyby także innych czynności, gdy ustawa to przewiduje np. pomocy prawnej (art. 9 § 2 i art.10 § 2).

2. Przy ustalaniu swej właściwości miejscowej sądy rejonowe i wojskowe stosowały by reguły zawarte w k.p.k. (art.11 § 1). Spory o właściwość między

sądami rejonowymi rozstrzygałby sąd okręgowy właściwy dla okręgu, w którym działa sąd, który pierwszy wszczął spór (art. 12 § 1), a spory o właściwość między wojskowymi sądami garnizonowymi rozstrzygałby wojskowy sąd okręgowy właściwy dla okręgu, w którym działa sąd, który pierwszy wszczął spór (art. 12 § 2).

Zachowując określony w art. 176 ust. 1 Konstytucji RP wymóg co najmniej dwuinstancyjności postępowania sądowego, przyjęto, że sądem odwoławczym rozpoznającym zarówno apelacje, jak i zażalenia na orzeczenia wydane w I instancji w sprawach o wykroczenia, rozpoznawałby sąd rejonowy w innym równorzędnym składzie (art. 14 § 1 pkt 1). Oznaczałoby to, że orzekanie w takich sprawach, zarówno w I, jak i w II instancji należałoby do sądu rejonowego. Na tej samej zasadzie przyjęto, że sądem odwoławczym w podlegających właściwości sądów wojskowych sprawach o wykroczenia, byłby wojskowy sąd garnizonowy. Rozwiązanie takie nie stoi w sprzeczności z normą art. 78 Konstytucji RP. Po pierwsze bowiem – strony nie pozbawia się możliwości zaskarżenia orzeczenia, a w następstwie rozpoznania w trybie odwoławczym zaskarżonego orzeczenia. Po drugie zaś – Konstytucja przewiduje, że tryb zaskarżania wyroków, jak i postanowień pozostawiony jest ustawodawstwu. Konstytucji nie zawiera przy tym warunku, aby organem II instancji musiał być organ nadrzędny w stosunku do tego, który wydał orzeczenie w I instancji. Kodeks postępowania karnego zna zresztą przypadek rozpoznawania środków odwoławczych przez inny równorzędny skład tego samego sądu (art. 426 § 3 k.p.k.).

Należałoby też podnieść, że proponowane unormowanie zapobiegłoby nadmiernemu obciążeniu sądów okręgowych oraz wojskowych sądów okręgowych podlegającymi rozpoznaniu w II instancji sprawami o wykroczenia, z reguły charakteryzującymi się mniejszą wagą i niższym stopniem zawilości aniżeli sprawy o przestępstwa.

Sądy orzekające w I instancji rozpoznawałyby również środki zaskarżenia inne niż środki odwoławcze od orzeczeń wydanych przez te sądy. Rozpoznanie takich środków zaskarżenia przez sąd rejonowy lub wojskowy sąd garnizonowy następowałoby jedynie w wypadkach wskazanych w ustawie (art. 9 § 2 i art. 10 § 2) np. co do zatrzymania osoby (art. 47 § 1).

W pierwszej i drugiej instancji sądy orzekały by zawsze i tylko jednoosobowo (art. 13 i 14 § 2). Także kasację rozpoznawanoby jednoosobowo, chyba że Prezes SN zarządził by inaczej (art. 15 § 3), przy czym kasację mógłby wnieść jedynie Minister Sprawiedliwości i Rzecznik Praw Obywatelskich (art. 110 § 1).

W odniesieniu do wyłączenia sędziego miałyby w pełni zastosowanie przepisy k.p.k. o podstawach i sposobach wyłączenia (art. 16 § 1), a odrębnie unormowano jedynie tryb rozstrzygania w przedmiocie wyłączenia (art. 16 § 2), z uwagi na to, że zawsze orzekano by tu jednoosobowo.

IV. Strony, obrońcy i pełnomocnicy

1. Dział ten, nie istniejący w k.p.w. z 1971r., normuje sytuację prawną stron, do których zalicza oskarżyciela publicznego (rozdz.3), obwinionego (rozdz.4) oraz pokrzywdzonego-oskarżyciela posiłkowego (rodz.5), regulując jednocześnie status przedstawicieli procesowych tych dwu ostatnich stron, tj. obrońcy i pełnomocnika.

Konstrukcja oskarżenia publicznego ulega zmianie w tym sensie, że kodeks rezygnuje z *actio popularis*, zatem skargę wnieść mogą tylko określone podmioty, jako oskarżyciel publiczny lub posiłkowy. **Oskarżycielem publicznym** pozostaje z mocy prawa nadal Policja (art.17 § 1), a w sprawach o wykroczenia przeciwko prawom pracownika - inspektor pracy (art.17 § 2) oraz organy administracji i kontroli wraz ze strażami miejskimi, przy czym te ostatnie tylko, gdy w granicach swego działania ujawniły wykroczenie i wystąpiły z wnioskiem o ukaranie (art. 17 § 3). Nadal jednak upoważnia się Radę Ministrów do nadania uprawnień

oskarżycielskich innym instytucjom, z tym że z jednoczesnym określeniem zakresu spraw w jakich mogą one oskarżać (art.17 § 4). Oskarżycielem publicznym może być też w każdej sprawie prokurator (art.18). Kodeks nie wyklucza możliwości, aby ustawy szczególne upoważniały do oskarżania jeszcze inne podmioty o szczególnym charakterze. Do wyłączenia oskarżyciela stosowano by odpowiednio przepisy o wyłączeniu sędziego, tak jak w k.p.k. (art.19 § 1), z tym że o wyłączeniu decydowałby organ bezpośrednio przełożony nad danym oskarżycielem (art.19 § 2), a czynności dokonane przez wyłączonego pozostawałyby skuteczne (art.48 § 2 k.p.w. w zw.z art.19 § 2 k.p.w.). Odstąpienie oskarżyciela od oskarżania nie wiązało by sądu (art.8 k.p.w. w zw.z art.14 § 2 k.p.k.).

2. Osobę, której dotyczy wnioski o ukaranie określa się tradycyjnie mianem **obwinionego** (art.20 § 1), tak by określenie „oskarżony” pozostawało jedynie w sferze procesu o przestępstwo. Obwinionego obciążały by jednak pewne procesowe obowiązki tak jak oskarżonego, w tym poddania się okazaniu go, fotografowaniu, daktyloskopowaniu, czy pobraniu próby krwi i wydzielin oraz stawiennictwa na wezwanie i zawiadamiania o zmianie miejsca pobytu (art. 74 § 2 i 75 k.p.k. w zw. z art. 20 § 3 k.p.w.). Korzystałby jednak także, tak jak oskarżony, z prawa do składania i odmowy składania wyjaśnień (art.175 k.p.k. w zw. z art. 20 § 3 k.p.w.), z nieznanego dotąd prawa wykroczeń instytucji obrony obowiązkowej (art. 21). Obwiniony korzystałby również z możliwości występowania o obrońcę z urzędu, z tym jednak, że warunkiem wyznaczenia takiego obrońcy, oprócz kryterium ubóstwa, byłby względu na dobro wymiaru sprawiedliwości (art. 22). Rozwiązanie to ma na celu usunięcie automatyzmu w wyznaczaniu obrońcy z urzędu, zwłaszcza w sytuacji, gdyby to sam obwiniony wystąpił z wnioskiem o skazanie go w określony sposób bez przeprowadzania rozprawy lub wyraził zgodę na wystąpienie z takim wnioskiem przez oskarżyciela publicznego. Wyznaczania obrońcy z urzędu miałyby więc miejsce głównie w sprawach o bardziej skomplikowanym stanie prawnym lub faktycznym.

Do obrońcy obwinionego stosowano by odpowiednio przepisy o obrońcy oskarżonego z k.p.k. (art.24).

3. Pokrzywdzonym pozostaje dla prawa wykroczeń nadal ten, czyje dobro prawne zostało bezpośrednio naruszone lub zagrożone przez wykroczenie (art.25 § 1), z tym że rozszerza się uprawnienia pokrzywdzonego na zakłady ubezpieczeń, a przy czynach, którymi wyrządzono szkodę instytucji państwowej, samorządowej lub społecznej - także na organy kontroli (art.25 § 3 w zw.z art.49 § 3 i 4 k.p.k.).

W odróżnieniu od dotychczasowej regulacji, która czyniła pokrzywdzonego stroną z racji samego pokrzywdzenia, obecny kodeks przyjmuje, że pokrzywdzony może jedynie wcielić się w rolę strony, oskarżyciela posiłkowego (art.25 § 4). Tam, gdzie oskarża oskarżyciel publiczny, pokrzywdzony - odpowiednio powiadomiony - może oświadczyć, że będzie działał obok tego oskarżyciela, tzw. oskarżenie uboczne (art. 26 § 3); wówczas też odstąpienie oskarżyciela publicznego od oskarżania nie pozbawia praw oskarżyciela ubocznego (art.26 § 5 w zw.z art. 54 § 2 k.p.k.). Oskarżyciel uboczny może natomiast sam odstąpić od oskarżania, co nie tamuje toku sprawy, a w razie odstąpienia ponowne przyłączenie się jest niedopuszczalne (art. 28 § 2 k.p.w. i art.57 § 1 k.p.k.). Niestawiennictwo prawidłowo powiadomionego pokrzywdzonego (zanim wystąpił on z oświadczeniem o przyłączeniu się) jak i oskarżyciela posiłkowego ubocznego nie tamowałyby toku sprawy (art. 29 § 1). W razie śmierci oskarżyciela ubocznego, jego najbliżsi mogliby wstąpić do postępowania w każdym jego stadium (art. 31 § 2).

Obok oskarżenia posiłkowego ubocznego kodeks zakłada też oskarżenie posiłkowe samoistne o charakterze konkurencyjnym wobec publicznego (art.27). Byłoby ono możliwe w dwu wypadkach. Po pierwsze w sprawach o czyny ścigane na żądanie pokrzywdzonego, i wówczas pokrzywdzony mógłby od razu wystąpić do sądu z wnioskiem o ukaranie (art.27 § 1). Po wtóre w sprawach o inne wykroczenia, gdy powiadomił właściwego oskarżyciela publicznego i w ciągu

miesiąca nie otrzymał informacji o wniesieniu do sądu wniosku o ukaranie w tej sprawie (art.27 § 2). Oskarżyciel taki mógłby odstąpić skutecznie od oskarżenia powodując jego umorzenie (art.28 § 1), a jego nieusprawiedliwione niestawiennictwo na rozprawę wywoływałoby podobny skutek (art. 29 § 2); on też wówczas ponosiłby koszty procesu (art.118 § 2). W razie śmierci oskarżyciela samoistnego sąd zawieszał by proces, a osoby najbliższe mogłyby wstąpić w jego prawa w ciągu 1 miesiąca; po bezskutecznym upływie tego terminu sąd umarzał by proces (art. 31 § 1).

Każdy pokrzywdzony mógłby działać poprzez pełnomocnika, do którego stosowano by odpowiednio przepisy o pełnomocniku z k.p.k. (art.30 § 1 i 2).

V. Czynności procesowe i dowody

1. Dział IV kodeksu zatytułowany „Czynności procesowe” (art.32-38) jest nowością tego kodeksu i normuje kilka kwestii, z tym że w zakresie; terminów, doręczeń, przeglądania akt sprawy oraz odtwarzania akt zaginionych lub zniszczonych nakazuje stosować odpowiednio wskazane przez siebie przepisy k.p.k. (art. 38). Wyraźnie i samodzielnie (odmiennie niż w k.p.k.) unormowano natomiast rodzaje rozstrzygnięć (art.32), ich podstawę i uzasadnianie (art.34, 35), udział stron w posiedzeniach sądu (art.33) i niektóre zasady spisywania i prostowania protokołów (art.37).

2. Kodeks przyjmuje, że rozstrzygnięcia w postępowaniu w sprawach o wykroczenia zapadają w formie orzeczeń lub zarządzeń, przy czym orzeczeniem jest wyrok i postanowienie (art.32 § 1,2), z tym że nakaz karny orzeka się także wyrokiem, skoro ma on charakter skazujący (art. 93 § 1). Recypuje się z k.p.k. (art. 32 § 5) przepisy o treści postanowienia (art. 94 k.p.k.), orzekania na rozprawie lub na posiedzeniu (art. 95 k.p.k.) i o tzw. sądowych czynnościach sprawdzających (art. 97 k.p.k.). Przyjmuje się przy tym, że w posiedzeniu strony mogą uczestniczyć

jedynie, gdy ustawa tak stanowi, albo gdy prezes sądu lub sąd tak zarządzi (art.33) bez preferowania którejkolwiek ze stron, a więc inaczej niż w k.p.k. (zob. art. 96 k.p.k.). Z uwagi na odmienne zasady wydawania poszczególnych rozstrzygnięć przyjęto jedynie ogólną regułę, że podstawę orzeczenia może stanowić całokształt okoliczności ujawnionych w postępowaniu (art.34).

W zakresie doręczania i uzasadniania orzeczeń przyjmuje się, z uwagi na charakter czynów, których postępowanie dotyczy, następujące reguły; a) postanowienia i zarządzenia uzasadnia się tylko, gdy podlegają one zaskarżeniu (art.36 § 1), b) nakaz karny uzasadnia się jedynie na wniosek strony (art. 35 § 1 w zw. z art.94 § 1), c) zawsze uzasadnia się z urzędu orzeczenia wydane w wyniku rozpoznania środka zaskarżenia, o ile ustawa od tego zwalnia (art. 36 § 2), d) wyrok I instancji doręcza się i uzasadnia tylko na żądanie strony (art.35 § 1), z tym że wyrok zaoczny doręcza się obwinionemu i obrońcy z urzędu (ale nie innym stronom, gdyż nie jest on zaocznym dla nich), i od doręczenia biegnie dla nich termin do wystąpienia o uzasadnienie (art. 35 § 2), zaś wyrok wydany na posiedzeniu doręcza się *ex officio* tylko stronom, które w posiedzeniu udziału nie wzięły i wtedy także od doręczenia biegnie im termin do wystąpienia o uzasadnienie (art. 35 § 3).

Kodeks rezygnuje zupełnie z instytucji nieważności rozstrzygnięć (art.18c d.k.p.w. po 1.IX.1998 r.), przede wszystkim z uwagi na rangę spraw, których dotyczy, i uchybienia będące dotąd podstawą nieważności uznaje za tzw. bezwzględne powody odwoławcze (art.104).

W zakresie protokołowania kodeks nakazuje odpowiednio stosować wskazane w § 5 art. 37 przepisy k.p.k. o protokołach, z tym że: a) ogranicza zakres czynności protokołowanych do: rozprawy, posiedzenia i czynności dowodowych spoza rozprawy mających istotne znaczenie dla sprawy oraz innych, gdy ustawa to przewiduje (art. 37 § 1), np. z zatrzymania, przeszukania, zajęcia przedmiotów itd., b) zezwala na dokonywanie utrważeń czynności protokołowanych dodatkowo

urządzeniem rejestrującym obraz lub dźwięk (§ 3 art.37) i c) rozstrzyga, że o sprostowaniu protokołu rozprawy lub posiedzenia decyduje sędzia, który prowadził czynność (art. 37 § 4), przy innych protokołach strony mogą zgłaszać zarzuty, odnotowywane w protokole, wedle recypowanych norm k.p.k. (art.150 § 2 k.p.k. w zw. z art. 37 § 5 k.p.w.).

3. W dziale V o dowodach (art. 39-44) założono recepcję odpowiednich przepisów k.p.k., z tym że samodzielnie i odmiennie uregulowano kilka istotnych kwestii.

I tak zezwala się generalnie każdej osobie przesłuchiwanej na złożenie swego oświadczenia dowodowego na piśmie, sporządzonym w warunkach określonych w kodeksie, które to pismo stanowi wówczas załącznik do protokołu przesłuchania (art.40). Wyłącza się możliwość uchylania tajemnicy państwowej nie recypując art.179 § 2 k.p.k. (art. 41 § 2) oraz uchylanie tajemnicy adwokackiej, lekarskiej i dziennikarskiej (wyraźnie w art. 41 § 4), ogranicza liczbę psychiatrów badających poczytalność obwinionego do jednej osoby, wykluczając przy tym możliwość obserwacji w zakładzie zamkniętym, nie recypując odpowiednich norm k.p.k. w tej materii (art. 42 § 1, 2), łagodzi się też wymogi okazania osoby przez przyjęcie, że okazywanego okazuje się jedynie wśród dwóch osób (art.39 § 2). Dopuszcza się też, wzorem obecnego kodeksu (art. 40-42), możliwość dokonywania przeszukania przez Policję i organy uprawnione do prowadzenia czynności wyjaśniających (art.44 § 1,2), recypując przepisy k.p.k. o trybie przeszukania i zakładając wymóg dysponowania wydanym przez prokuratora lub sąd postanowieniem o zarządzeniu przeszukania (art. 44 § 3) albo zatwierdzeniem przez prokuratora przeszukania dokonanego w wypadkach nie cierpiących zwłoki (art. 44 § 4).

VI. Środki przymusu

1. Dział VI o środkach przymusu (art. 45-53) łączy w sobie regulacje, które w k.p.w. z 1971r. rozmieszczone były w różnych partiach tego kodeksu (art.72 i 136-141). Obejmuje on zatrzymanie (rozdz. 8), zabezpieczenie i zajęcie przedmiotów (rozdz. 9) oraz kary porządkowe i inne środki przymusu (rozdz. 10).

Instytucja zatrzymania osoby odnoszona była w k.p.w. z 1971r. jedynie do trybu przyspieszonego, gdzie zatrzymanie było warunkiem *sine qua non* tego postępowania (art.71,72). Obecnie także zakłada się, że zatrzymanie będzie możliwe dla potrzeb tego trybu, przy ujęciu sprawcy na gorącym uczynku wykroczenia lub bezpośrednio potem (art. 45 § 1 pkt 1 i art. 91) ale nadto też przy ujęciu na innym wykroczeniu, gdy nie można ustalić tożsamości sprawcy (art.45 § 1 pkt 2). Przy czym zatrzymanie nie mogłoby przekroczyć okresu 24 godzin, a przy stosowaniu trybu przyspieszonego 48 godzin (art.46 § 6); w którym to czasie konieczne byłoby doprowadzenie na rozprawę do sądu. W trybie przyspieszonym można odstąpić od zatrzymania sprawcy (art.91 § 3), ewentualnie po uprzednim zatrzymaniu mu dokumentu uprawniającego do przekraczania granicy (art. 91 § 4) i zobowiązaniu do samodzielnego stawienia się w sądzie pod rygorem, że wyrok wydany pod jego nieobecność nie będzie zaoczny, zatem nie będzie podlegał doręczeniu z urzędu (art. 91 § 3 zd. 2).

Zatrzymanie, o jakim mowa w rozdziale 8 byłoby więc zatrzymaniem *stricte* procesowym, dokonywanym dla potrzeb postępowania o wykroczenie, i ograniczonym jedynie do osoby ujętej przy popełnianiu czynu lub bezpośrednio po jego dokonaniu. Zatrzymania w tych sytuacjach dokonywałaby Policja. Inne organy mogłyby dokonać jedynie ujęcia w ramach tzw. zatrzymania obywatelskiego z art. 243 k.p.k. (art.45 § 2), a organy uprawnione do ochrony

porządku i bezpieczeństwa publicznego - także w razie ujęcia sprawcy na czynie ściganym w trybie przyspieszonym (art. 91 § 2)

Osoba zatrzymana korzystałaby z uprawnień takich jak zatrzymany w procesie karnym (art. 46 § 3-4), w tym i z zażalenia do sądu na zatrzymanie (art.47).

2. W rozdziale 9 uregulowano **możliwość zajmowania rzeczy** na zabezpieczenie i zabezpieczanie przepadku rzeczy. Uprawnione do zajęcia tymczasowego (na 7 dni) byłyby organy upoważnione do prowadzenia czynności wyjaśniających; wymagałoby ono następnie postanowienia sądu. Decyzje o zabezpieczeniu podlegałyby zaskarżeniu zażaleniem.

W rozdziale 10 uregulowano **kary porządkowe** pieniężne (art.49, 51) oraz przymusowe doprowadzanie (art.50,52) i poszukiwania (art.53). Kary pieniężne ograniczono do 250 złotych, a przy potrzebie ponownego stosowania – do 500 złotych (art.49 § 1), co dla spraw o wykroczenia wydaje się wystarczające. Nakładano by je na świadka, biegłego, tłumacza lub specjalistę, którzy bezzasadnie odmówili wykonania obowiązku procesowego oraz osobę odmawiająca wydania przedmiotu oględzin lub dowodu rzeczowego (art.49 § 1,2); możliwe by też było przymusowe doprowadzenie świadka i przymusowe odebranie rzeczy (art.50). Środki te stosowałyby sąd oraz organy prowadzące czynności wyjaśniające, z tym że przymusowe doprowadzenie świadka w toku czynności wyjaśniających wymagałoby decyzji sądu (art.51 § 1). Uchylenie kary następowałoby w razie usprawiedliwienia się uczestnika procesu i wykonania obowiązku (art.49 § 3), a na odmowę uchylenia kary służyłoby zażalenie (art.51 § 3).

Przymusowe doprowadzenie realizowałaby Policja i wówczas możliwe byłoby też zatrzymanie dla wykonania doprowadzenia, do którego nie stosowanoby przepisów o zatrzymaniu, chodzi tu bowiem o wykonanie zarządzenia o doprowadzeniu (art.52). Poszukiwania zaś mogłyby być zarządzane dla ustalenia miejsca pobytu sprawcy wykroczenia; wykonywałaby je Policja, a sąd zarządzając poszukiwania mógłby też od razu nakazać przymusowe doprowadzenie poszukiwanego (art.53).

VII. Czynności wyjaśniające

1. Czynności wyjaśniające w postępowaniu w sprawach o wykroczenia zastępują znane procesowi karnemu dochodzenie. Są to czynności dowodowe, niesformalizowane, mogą ograniczać się do utrwalenia czynności w formie notatki urzędowej, a nie protokołu, co daje większe szanse szybkości ich prowadzenia. Nie są one przy tym obowiązkowe.

Czynności te może prowadzić Policja oraz inni oskarżyciele publiczni, poza instytucjami, o których mowa w art. 17 § 4 k.p.w. (art.56). Z uwagi na możliwość stosowania tu środków przymusu wyeliminowano możliwość sięgania po nie przez instytucje nie będące Policją, organami administracji czy kontroli.

2. Celem czynności wyjaśniających byłoby ustalanie, czy istnieją podstawy do wystąpienia z wnioskiem o ukaranie i zebranie danych dla jego sporządzenia (art. 54 § 1), a nadto uzupełnianie niezbędnych danych na żądanie prezesa sadu lub sądu (art.55 § 1). Zakłada się bowiem możliwość zwrócenia wniosku o ukaranie do uzupełnienia (art.59) oraz polecenie Policji dokonania określonych czynności (art. 60 § 1 pkt 5 lit.b).

W toku czynności wyjaśniających możliwe byłoby także - choć nie obowiązkowe - przesłuchiwanie osoby, co do której istnieją podstawy do wystąpienia z wnioskiem o ukaranie i wówczas byłoby to przesłuchanie protokolarne z odpowiednimi pouczeniami dla przesłuchiwanego (art. 54 § 4 i 6). Inne czynności (§ 2 art. 54) należałoby protokołować tylko w razie niemożności ich powtórzenia przed sądem; poza tym wystarczyłaby notatka z krótkim opisem przebiegu czynności (§ 5 art. 54). Notatka taka podlegałaby odczytaniu na rozprawie, z tym że na żądanie strony należałoby bezpośrednio przeprowadzić dowód, którego ona dotyczy, chyba że stwierdza on okoliczności, którym obwiniony nie zaprzecza (art. 76 § 2). Notatka stanowiłaby też dowód w postępowaniu nakazowym, gdzie orzeka

się na posiedzeniu w oparciu o materiał dołączony do wniosku o ukaranie (art. 93 § 2).

VIII. Postępowanie zwyczajne

1. Dział VIII kodeksu (art.57-88) otwiera grupę przepisów o przebiegu postępowania o wykroczenie. Obejmuje on wszczynanie postępowania i orzekanie przed rozprawą (rozdz.11), przygotowanie do rozprawy (rozdz.12), rozprawę (rozdz.13) i odrębności postępowania przed sądem wojskowym (rozdz.14).

Postawę wszczęcia postępowania stanowiłby nadal, tradycyjnie, wniosek o ukaranie, a nie jak w procesie karnym czy karnym skarbowym akt oskarżenia. Mógłby go złożyć oskarżyciel publiczny lub oskarżyciel posiłkowy samoistny (pokrzywdzony). Wymogi formalne wniosku (art.57 § 2 -4) ujęto tak aby zakreślał on granice podmiotowe i przedmiotowe procesu. Przy wniosku pokrzywdzonego, oskarżyciel publiczny byłby przez prezesa sądu wzywany do nadesłania akt sprawy lub oświadczenia o braku materiału dowodowego (§ 5 art.57).

Gdyby wniosek odpowiadał warunkom formalnym prezes sądu postanowieniem wszczynalby proces i kierował go na rozprawę lub na posiedzenie, a gdyby zachodziły przeszkody prawne - odmawiał wszczęcia postępowania; na odmowę taką przysługiwało by zażalenie (art.59). W koncepcji tej sąd nie byłby angażowany w samo wszczynanie postępowania, czego nie wymaga bynajmniej przyjęta (art. 8 k.p.w. w zw.z art.14 k.p.k.) zasada skargowości. Prezes musiałby jednak skierować sprawę na posiedzenie sądu, gdyby już po wszczęciu ujawniły się przeszkody prawne (art. 60 § 1 pkt 3) lub niecelowość postępowania (art. 61 § 2 w zw. z 60 § 1 pkt 6), a nadto gdyby wnoszono o skazanie obwinionego bez rozprawy (art. 60 § 1 pkt 1, 2) lub niezbędne byłoby rozstrzygnięcie w przedmiocie właściwości sądu (art. 60 § 1 pkt 4) albo odnośnie wniosku oskarżyciela

posiłkowego (art.60 § 1 pkt 5) bądź o innych kwestiach wykraczających poza uprawnienia prezesa (art. 60 § 1 pkt 6).

Wniosek o skazanie obwinionego bez rozprawy mógłby złożyć oskarżyciel publiczny za zgodą obwinionego (art. 58 § 1) albo sam obwiniony, jeżeli wcześniej z wnioskiem o skazanie bez przeprowadzania rozprawy nie wystąpił oskarżyciel publiczny (art. 58 § 3). Wniosek oskarżyciela mógłby mieć miejsce jedynie gdy w świetle zebranych dowodów wyjaśnienia obwinionego i okoliczności popełnienia czynu nie budzą wątpliwości (art.58 § 2), przy czym wniosek zawierałby określenie uzgodnionej z obwinionym kary lub środka karnego (art.58 § 1). Wniosek rozpoznawany byłby na posiedzeniu. Jego uwzględnienie mogłoby nastąpić, jeżeli sprzeciwu nie zgłosiłby pokrzywdzony, ale tylko gdy występuje on jako oskarżyciel posiłkowy uboczny (art. 63 § 3). Sąd mógłby uzależnić uwzględnienie wniosku od dokonania przez oskarżyciela określonych zmian pod warunkiem, że sprzeciwu nie zgłosiłby obwiniony (art.63 § 2).

Wniosek obwinionego o skazanie go bez rozprawy mógłby być złożony już po wezwaniu go na rozprawę (art. 60 § 1 pkt 2), wówczas to kierowano by sprawę na posiedzenie, a uwzględnienie wniosku następowałoby, jeżeli oskarżyciel publiczny i posiłkowy, jeżeli występuje on w sprawie, nie zgłoszą sprzeciwu oraz po ustaleniu, że nie budzą wątpliwości okoliczności popełnienia czynu i wyjaśnienia obwinionego (art. 64); możliwe byłoby przesłuchanie obwinionego na posiedzeniu, gdyby nie był on przesłuchiwany w toku czynności wyjaśniających, jak i uwzględnianie jego nadesłanych wyjaśnień (art. 64 § 2). Jeżeli wniosek obwinionego wpłynął by z opóźnieniem, np. tuż przed rozprawą - dla przyspieszenia procesu - można byłoby skierować go do rozpatrzenia na rozprawę, ale przed przewodem sądowym (§ 3 art. 60). W obu zatem wypadkach chodzi o skrócenie procesu tam, gdzie obwiniony przyznaje się do popełnienia czynu i wnosi o stosowne ukaranie go. Obwiniony mógłby oczywiście także wystąpić z wnioskiem, o skazanie już na rozprawie, do zakończenia pierwszego jego

przesłuchania (art. 73), co eliminowałoby jedynie dalszy przewód sądowy, jak w procesie karnym.

2. W razie skierowania sprawy na rozprawę prezes sądu zarządzałby zawiadomienie o jej terminie stron i wezwanie świadków oraz sprowadzenie innych dowodów (art. 65). Stosowano by tu odpowiednio przepisy k.p.k. o przygotowywaniu rozprawy i wyznaczeniu jej terminu oraz o składzie sądu (art. 69).

Kodeks, mając na względzie drobny charakter wykroczeń, staje na stanowisku, że - odmiennie niż w procesie karnym - udział obwinionego w rozprawie jest tu tylko jego prawem, a nie obowiązkiem, chyba że sąd postanowi inaczej. Przeto zawiadamiając go o rozprawie i przesyłając z zawiadomieniem stosowne pouczenia i odpis wniosku o ukaranie, prezes sądu informowałby go także o możliwości rozprawy zaocznej oraz o prawie nadesłania wyjaśnień na piśmie bez stawiania się w sądzie, chyba że uzna jego obecność za niezbędną albo uczyni to sąd odraczając rozprawę (art. 67 § 1-3 i 5).

Kodeks nie przyjmuje też obowiązkowego udziału oskarżyciela publicznego w rozprawie, stąd też w razie jego nieobecności wniosek o ukaranie odczytuje protokolant (art. 72 § 2). Nieusprawiedliwione niestawiennictwo samoistnego oskarżyciela posiłkowego na rozprawę powoduje z kolei umorzenie procesu postanowieniem (art. 29 § 2).

3. Rozprawa w sprawie o wykroczenie byłaby jawna i ustna (art. 70 § 1). Wyłączenie jawności mogłoby nastąpić jedynie w razie obawy obrazy dobrych obyczajów, wywołania zakłócenia spokoju publicznego lub gdy ważny interes prywatny tego wymaga, oraz gdy ustawa tak stanowi, np. przy przesłuchiwanie świadków zwolnionych od obowiązku zachowania tajemnicy (art. 70 § 2); wówczas to każda ze stron mogłaby wskazać jedną osobę, która mogłaby pozostać na sali (art. 70 § 3). Procedowanie odbywało by się wówczas tak jak na rozprawie niejawnej w sprawie o przestępstwo (recepja przepisów k.p.k. - art.70 § 5).

Z uwagi na charakter czynów, których kodeks dotyczy, przyjmuje się, że szersze byłyby możliwości prowadzenia rozprawy pod nieobecność stron. I tak w razie nieusprawiedliwionego niestawiennictwa obwinionego, można byłoby przed ewentualnym odroczeniem rozprawy, gdy sąd uzna jego obecność za konieczną, przesłuchać świadków, którzy się stawili (art.72 § 4). To samo odnosiłoby się do niestawiennictwa każdej ze stron, nawet gdyby okazało się, że brak jest dowodu doręczenia jej zawiadomienia lub usprawiedliwionego niestawiennictwa obwinionego oraz niestawiennictwa obrońcy niezbędnego prawidłowo powiadomionego, z tym że wówczas na kolejnym terminie rozprawy dowody te ujawniano by, a na żądanie nieobecnej strony przeprowadzano ponownie (art.71 § 2,3 i 5), ale i tak dysponowano by protokołem poprzedniego przesłuchania dla ujawniania ewentualnych sprzeczności oświadczeń. W razie nie budzącego wątpliwości przyznania się obwinionego, można byłoby za zgodą obecnych na rozprawie stron w ogóle nie przeprowadzać innych dowodów (art. 72 § 3). Jak już wskazano (zob. wyżej pkt 1) obwiniony mógłby też na rozprawie, aż do zakończenia przesłuchania, wystąpić o skazanie go w określony sposób bez przeprowadzania dalszych dowodów (art. 73).

Dalej niż w procesie karnym posunięte są też odstępstwa od bezpośredniości w przeprowadzaniu dowodów. Przyjmuje się bowiem możliwość odczytywania protokołów nie tylko w razie odmowy złożenia zeznań lub wyjaśnień bądź oświadczenia odmiennie lub niepamiętania pewnych okoliczności (art. 74 § 1 i 75 § 1), ale także gdy przesłuchanie świadka jest niemożliwe, utrudnione albo gdy nie jest ono niezbędne, w tym ujawnianie ich bez odczytywania (art.75 § 2-4). Dopuszczalne byłoby także odczytywanie protokołów z innych niż przesłuchania czynności dowodowych, z możliwością uznania za ujawnione bez odczytywania, a także korzystanie z notatek utrwalających przesłuchania w toku czynności wyjaśniających (art.76); w tym, ostatnim wypadku strona mogłaby jednak zażądać przesłuchania osoby, której notatka dotyczy. Samo przesłuchiwanie następowałoby

na dotychczasowych zasadach, tj. przez sąd i przez strony (art. 77), a nie jak w procesie karnym poczynając od strony, która zgłasza dowód (art.370 k.p.k.).

Uproszczone też przerywanie i odraczenie rozprawy. Przerwę zarządzanoby, gdy potrzebny okres nie przekracza 21 dni, w innych wypadkach następowałoby odroczenie, z tym że w obu sytuacjach po powrocie do rozprawy prowadzonoby ją w dalszym ciągu, a w razie zmiany składu możliwe byłoby, za zgodą stron, ograniczenie się do ujawnienia lub ponownego przeprowadzenia niektórych tylko dowodów (art.79 i 80). Ograniczono możliwości negatywnego wpływania na tok procesu poprzez rozwiązywanie w jego toku stosunku obrończego przyjmując, że gdy dochodzi do odwołania obrońcy w sytuacji, gdy obrona jest obowiązkowa wyznacza się nowego obrońcę lub daje obwinionemu czas na ustanowienie nowego obrońcy z wyboru, ale jedynie w ramach przerwy w rozprawie; to samo dotyczyło by obrony dobrowolnej; wykluczono natomiast zdecydowanie możliwość odwołania przez oskarżonego obrońcy z urzędu (art.78 k.p.w. i 378 k.p.k.).

Recypując wskazane w art. 81 i 82 § 1 przepisy k.p.k. o poszczególnych czynnościach rozprawy i wyrokowaniu, kodeks utrzymuje znaną prawu wykroczeń (art. 59 § 2 k.p.w. z 1971r.) konstrukcję wyjątkowej tzw. natychmiastowej wykonalności orzeczenia I instancji, z tym że poszerza ją na osoby nie mające w Polsce stałego miejsca pobytu (obecnie tylko osoby czasowo przebywające w Polsce) oraz precyzuje, że orzeczenie podlegałoby wówczas wykonaniu w ten sposób, że ukaranego pozbawieniem wolności sąd osadzałby w zakładzie karnym, a przy ukaraniu grzywną orzekał zastępczą karę pozbawienia wolności w razie nie uiszczenia grzywny w ciągu 3 dni (art. 82 § 4); w ten sposób urealnionoby wykonywanie orzeczenia sądu wobec osób, które po wydaniu wyroku mogą udać się w nieznanym kierunku, a ich poszukiwania mogą być nader kosztowne. Przyjmuje się także, nieznanie dotąd prawu wykroczeń, zaliczanie czasu zatrzymania osoby, na poczet orzeczonych kar pozbawienia wolności i grzywny (art.82 § 3).

Sąd w sprawie o wykroczenie orzekałby na rozprawie zaocznej jedynie przy nieusprawiedliwionym niestawiennictwie obwinionego (art.71 § 4) oraz gdy nadeśle on tylko swe wyjaśnienia piśmie (art.67 § 3); wyrok byłby mu wówczas doręczany z urzędu (art.35 § 2) i zaskarżany na zasadach ogólnych, tj.apelacją, a nie jak w procesie karnym sprzeciwem (zob. art.482 k.p.k.). W razie wydalenia się obwinionego z rozprawy, nie stawienia się na rozprawę przerwana lub odroczoną, wprawienia się w stan niezdolności do udziału w rozprawie, czy uniemożliwienia doprowadzenia go na rozprawę, wyrok nie byłby zaoczny (art. 81 k.p.w. w zw. z art. 376 i 377 k.p.k.); nie byłby zaocznym także wyrok wydany w trybie przyspieszonym wobec osoby, która mimo wezwania i rezygnacji z jej zatrzymywania i doprowadzenia, nie stawiała się na rozprawę wbrew pouczeniu (art.91 § 3 zd. drugie). Wyrok zaoczny, w razie niedoręczenia obwinionemu w ciągu 3 miesięcy od wydania, mógłby doprowadzić do konieczności umorzenia przez sąd procesu (postanowieniem), jeżeli w tym czasie upłynął już termin przedawnienia karalności (art.83).

Kodeks dopuszcza też możliwość wydania postanowienia uzupełniającego wyrok, jeżeli w wyroku nie orzeczono lub orzeczono wadliwie odnośnie zaliczenia na poczet kar lub środków karnych okresów zatrzymania prawa jazdy lub zatrzymania osoby, bądź o kosztach lub o dowodach rzeczowych; wydawano by je na posiedzeniu, o którym zawiadamiano by strony, a samo postanowienie byłoby zaskarżalne (art.84).

4. W rozdz. 14 unormowano odstępstwa dotyczące postępowania przed sądem wojskowym, które samo w sobie nie jest postępowaniem szczególnym.

Odmienności te sprowadzają się do; a) nadania uprawnień Policji organom Żandarmerii Wojskowej w stosunku do osób podlegających orzecznictwu sądów wojskowych (art. 85 § 2,4), a w zakresie zatrzymywania także innym organom wojskowym (art.85 § 3,4), b) wymogu zatwierdzania wniosku o ukaranie przez prokuratora wojskowego (art. 85 § 1), c) możliwości przekazania przez sąd

wojskowy (i tylko przez ten organ) sprawy dowódcy wojskowemu do postępowania dyscyplinarnego, przy założeniu wówczas, iż na decyzję dowódcy o karze służy zażalenie do sądu (art. 87) oraz d) ograniczenia możliwości działania oskarżyciela posiłkowego (art. 88), jedynie do oskarżenia ubocznego (art.26 § 3), a samoistnego - tylko z powodu beczynności organu wojskowego (art.27 § 2).

IX. Postępowania szczególne

Do postępowań szczególnych, jako procedur przewidujących istotne odstępstwa od trybu zwykłego i wymagających spełnienia określonych przesłanek szczególnych dopuszczalności danego postępowania, tradycyjnie zaliczono postępowanie przyspieszone (rozdz.15), postępowanie nakazowe (rozdz.16) oraz tryb mandatowy (rozdz.17).

1. Postępowanie przyspieszone (art.89-92) odpowiada temu, co ukształtowało się w k.p.w. z 1971r. po nowelizacji z 28 sierpnia 1998r., jako że część rozwiązań projektu k.p.w. przeniesiono już wówczas do istniejącego kodeksu. Prowadzono by je zatem nadal (art. 90) wobec osób czasowo tylko przebywających w Polsce i osób nie mających w kraju miejsca stałego pobytu (kryterium podmiotowe), a ponadto wobec każdego, przy niektórych wykroczeniach przeciwko urządzeniom użytku publicznego oraz przeciw spokojowi lub porządkowi publicznemu, a popełnionych w związku z imprezami masowymi (kryterium przedmiotowe). Warunkiem trybu pozostawałoby ujęcie na gorącym uczynku lub bezpośrednio potem i niezwłoczne doprowadzenie do sądu, z możliwością zwolnienia z zatrzymania i zobowiązania do samodzielnego stawiennictwa (art.91). W trybie tym wniosek nie musiałby zawierać danych odnośnie sytuacji majątkowej, osobistej i rodzinnej obwinionego, można byłoby złożyć go ustnie do protokołu w sądzie, sąd zobowiązywał by obwinionego do pozostania w dyspozycji sądu pod rygorem, że w razie wydalenia się, wydany wyrok nie będzie uznany za zaoczny;

wyrok wydany w tym trybie byłby z urzędu uzasadniany wraz z wydaniem, a termin do wniesienia apelacji ograniczono do 3 dni od daty ogłoszenia wyroku (art.92 § 1). Niedopuszczalne byłoby przy tym odraczanie rozprawy, możliwe natomiast byłyby przerwy w rozprawie. Trybu tego nie stosowano by jednak przed sądami wojskowymi (art. 90 § 5).

2. Postępowanie nakazowe (art.93 i 94), to szczególny tryb ograniczony do skazywania na posiedzeniu w oparciu o wniosek oskarżyciela publicznego i dołączony doń materiał dowodowy (w tym i notatki z czynności wyjaśniających). Możliwe by tu było orzekanie nakazem w formie wyroku: grzywny w kwocie nie wyższej niż połowa przewidzianej w ustawie górnej granicy wysokości grzywny oraz nawiązki, obowiązku naprawienia szkody, przepadku przedmiotów i zakazu prowadzenia pojazdów, ale tylko na okres do 1 roku (art.93 § 1 i 3). Orzekanie byłoby dopuszczalne tylko, gdy z dołączonego materiału dowodowego wynika, że obwiniony nie kwestionuje popełnienia zarzucanego mu czynu a okoliczności tego czynu i wina obwinionego nie budzą wątpliwości (art.93 § 2). Byłoby ono natomiast wykluczone wobec osób, co których obrona jest obowiązkowa (art. 93 § 4). Procedowanie odbywałoby się tak jak w karnym postępowaniu nakazowym (recepja przepisów wskazanych w art.94 § 1). Nakaz karny - jako wyrok - mógłby być zaskarżany na zasadach ogólnych, a więc nie tak jak w procesie karnym sprzeciwem (nie recypowano art.506 k.p.k.), lecz jedynie apelacją, przez strony (art. 94 § 2 i art. 103 § 2).

3. Postępowanie mandatowe (art. 95-102) należałoby z mocy ustawy nadal do Policji, a zakres przedmiotowy określałby tu minister właściwy do spraw wewnętrznych (art.95 § 1,2) oraz - w sprawach o wykroczenia związane z wykonywaniem pracy zarobkowej - do inspektorów pracy (art. 95 § 3). Prezes Rady Ministrów mógłby upoważnić do prowadzenia trybu mandatowego także inne organy, ale z jednoczesnym określeniem zakresu ich uprawnień (art. 95 § 5). Jedynie, gdy uprawnienia mandatowe wynikają z innej ustawy, a ta nie precyzuje

kręgu czynów zabronionych podległych trybowi mandatowemu, zakres przedmiotowy tego trybu określałby właściwy minister (art. 95 § 4). W sprawach przynależnych Policji i organom upoważnionym dopuszcza się możliwość wprowadzenia tzw. taksy mandatów za poszczególne rodzaje wykroczeń (art. 95 § 6). Przyjęto, że wysokość grzywny nakładanej w drodze mandatu karnego, przewidziana w taksie, nie powinna wyłączać możliwości jej wymierzenia w kwocie równej dolnej granicy zagrożenia przewidzianej za dane wykroczenie. Miałoby to zapobiec doprowadzeniu do sytuacji, w której funkcjonariusz stosujący mandat karny musiałby nałożyć nim grzywnę w wyższej kwocie, aniżeli taka, którą za to samo wykroczenie mógłby orzec sąd. Generalnie grzywna nakładana mandatem ograniczałaby się od 20 do 1000 złotych (obecnie do 500 zł.) i byłaby niedopuszczalna za czyny, za które należy orzec także środek karny (art. 96). Bez zmian pozostałyby też przesłanki szczególne tego trybu, tj. ujęcie na gorącym uczynku lub bezpośrednio potem bądź stwierdzenie wykroczenia naocznie pod nieobecność sprawcy lub urządzeniem pomiarowym bądź kontrolnym, przy braku wątpliwości co do jego osoby, przy czym wątpliwości takie mogłyby, w razie potrzeby być usuwane poprzez przeprowadzenie czynności wyjaśniających (art.97).

Zakłada się nadal 3 rodzaje mandatów; gotówkowy, kredytowany i zaoczny (art. 98 § 1), z tym że gotówkowy ograniczał by się jedynie do osób czasowo tylko przebywających w Polsce (art. 98 § 2). Regułą byłyby zatem mandaty kredytowane, płatne w ciągu 7 dni od pobrania oraz zaoczne. Grzywny nałożone mandatem ścigane byłyby w trybie egzekucji administracyjnej i przypadałyby Skarbowi Państwa, ale gdy nałożył je organ podległy samorządowi - temu samorządowi (art.100). Prawomocny mandat mógłby być uchylony, gdy nałożono go za czyn nie będący wykroczeniem. Uchylenie następowało by z urzędu lub na wniosek ukaranego, złożony w ciągu 7 dni, a do uchylania uprawniony byłby sąd, orzekający na posiedzeniu (art.101).

X. Środki odwoławcze i nadzwyczajne środki zaskarżenia

1. Dział X dotyczący środków odwoławczych (art.103-109) oparty jest na recepcji przepisów k.p.k. o postępowaniu odwoławczym (art.109). Odrębnie uregulowano tu; a) podstawy zażalenia, przyjmując iż zażalenie służy jedynie w wypadkach wskazanych w ustawie (art. 103 § 3), b) terminy zaskarżania, zakładając ich ograniczenie do 7 dni (art. 105 i 108), c) tzw. bezwzględne podstawy uchylenia orzeczenia ograniczając je ze względu na odmienne procedowanie w I instancji i nieaktualność przez to wielu sytuacji ujętych w art.439 k.p.k. a także w związku z likwidacją instytucji nieważności (art. 104), d) udział stron w postępowaniu odwoławczym przyjmując, że jest to tylko prawo stron a nie ich obowiązek, przez to zaś ich niestawiennictwo w razie prawidłowego powiadomienia nie może tamować toku sprawy, poza przypadkiem obowiązkowego obrońcy (art.106) oraz e) termin na sporządzenie uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego, ustalając go na 7 dni (art.107). Poza tym stosowanoby odpowiednio przepisy k.p.k. o postępowaniu odwoławczym (art.109).

2. Także w zakresie nadzwyczajnych środków zaskarżenia uregulowanych w dziale XI kodeksu, jakimi są kasacja (rozdz.18) i wznowienie postępowania (rozdz.19), oparto się na recepcji norm k.p.k. (art.112 i 113 § 1), wprowadzając jednak pewne dość istotne odrębności, z uwagi na niewielką wagę czynów, z jakimi mamy tu do czynienia.

Wznawianie procesu o wykroczenie powierzono generalnie sądowi okręgowemu, który orzekać winien jednoosobowo; jedynie gdy sprawa zakończyła się wyrokiem Sądu Najwyższego, o wznowieniu orzekałby ten sąd w składzie 3 sędziów. Podstawy wznowienia odpowiadały by podstawom wznowienia procesu karnego (art.113).

Kasację mogliby wnieść jedynie Minister Sprawiedliwości-Prokurator Generalny oraz Rzecznik Praw Obywatelskich, a w sprawach podlegających orzecznictwu sądów wojskowych także Naczelny Prokurator Wojskowy (art.110), a nie strony, co wiąże się z drobnym charakterem spraw o wykroczenia oraz liczbą postępowań w tych sprawach (500-600 tysięcy spraw rocznie), które już obecnie napływają także do Sądu Najwyższego, blokując rozpoznawanie poważniejszych spraw kasacyjnych. Podstawę kasacji mogłoby stanowić i tu jedynie uchybienie, będące bezwzględny powodem odwoławczym w rozumieniu kodeksu, tj. z art.104 albo inne rażące naruszenie prawa, pod warunkiem, że mogło ono mieć istotny wpływ na treść orzeczenia, z wyłączeniem przy tym kasacji opartej wyłącznie na niewspółmierności kary (art.111). Kasacje rozpoznawałby Sąd Najwyższy, stosując odpowiednio przepisy k.p.k. o postępowaniu kasacyjnym (recepja wskazana w art. 112).

XI. Odszkodowanie za niesłuszne ukaranie

Odszkodowanie takie nie występuje dziś na gruncie prawa wykroczeń. Kodeks zakłada, że przysługiwałoby ono obwinionemu, który w wyniku kasacji lub wznowienia postępowania zostałby następnie uniewinniony albo wobec którego umorzono proces, ale w oparciu o okoliczność nie uwzględnioną w poprzednim postępowaniu (art. 114 § 1). Jedynie w razie śmierci obwinionego, który roszczenie swoje zgłosił, przechodziłoby ono na jego małżonka, dzieci i rodziców (§ 2 art.114).

Roszczenie należałoby zgłosić w sądzie okręgowym, w okręgu którego wydano orzeczenie w I instancji (to następnie uchylone). Roszczenie przedawniałoby się po 6 miesiącach od uprawomocnienia się orzeczenia o uniewinnieniu lub umorzeniu procesu, które dało podstawę do roszczenia (art.115). W postępowaniu o odszkodowanie stosowanoby odpowiednio przepisy k.p.k. m.in. o wyłączeniu i

miarkowaniu odszkodowania, trybie orzekania o nim i prawie Skarbu Państwa do regresu (art.116).

XII. Koszty postępowania

Regulacja kosztów postępowania w sprawach o wykroczenia oparta jest także na recepcji większości norm k.p.k. o kosztach (art.119). Obejmowałyby one zatem uzasadnione wydatki stron oraz koszty sądowe oraz wydatki poniesione przez Skarb Państwa (recypowany art.616 k.p.k.). Wydatki Skarbu Państwa oparto tu jednak o regułę kosztów zryczałtowanych, których wysokość określi rozporządzenie wykonawcze Ministra Sprawiedliwości uwzględniające realnie ponoszone koszty poszczególnych czynności (art. 118 § 4). Koszty zryczałtowane nie obejmowałyby jednak należności biegłych i obrońcy z urzędu oraz pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego (§ 3 art. 118). Koszty obrońcy i pełnomocnika wykladałaby strona, która go ustanowiła, a obrońcy z urzędu jedynie tymczasowo Skarb Państwa (art.117 § 2). W razie skazania obwinionego obciążany byłby on zryczałtowanymi wydatkami i innymi należnościami, jakie powstały w procesie, a w razie uniewinnienia lub umorzenia, ponosiłby je ostatecznie Skarb Państwa, chyba że proces prowadził oskarżyciel posiłkowy samoistny, wówczas to jego obciążano kosztami (art. 118 § 1 i 2). W oparciu o recypowane przepisy k.p.k. możliwe jednak byłoby całkowite lub częściowe zwolnienie strony od kosztów (art. 623-625 k.p.k. i art. 119 k.p.w.).

X X X

Proponowane w Kodeksie postępowania w sprawach o wykroczenia uregulowanie powierzające - zgodnie z Konstytucją - orzekanie w tych sprawach sądom oznaczałoby wzrost liczby rozpoznawanych przez nie spraw szacunkowo o

około 700 tys. rocznie (dla porównania – w kolegiach ds. wykroczeń w roku 1998 wszczęto postępowanie w 674 tys. spraw, a w roku 1999 – w 653 tys. spraw). Nadto w postępowaniu odwoławczym w sprawach o wykroczenia sądy rejonowe w roku 1998 orzekały w 81 tys. spraw, a w roku 1999 – w 61 tys. spraw. Tak znaczne zwiększenie wpływu spraw do sądu wymaga, w zależności od przyjętych rozwiązań albo utworzenia 110 nowych wydziałów cywilno-karnych, albo odpowiedniego poszerzenia bazy lokalowej i sprzętowej istniejących wydziałów karnych w sądach rejonowych, a także takiej bazy w sądach wojskowych.

Skutki finansowe przejścia przez sądy orzekania w sprawach o wykroczenia wyniosłyby ogółem 123.056 tys. zł, w tym kwota na wydatki lokalowe, inwestycyjne oraz koszty utrzymania tych wydziałów – wyniosłaby 80.256 tys. zł. Orzekanie przez sądy w sprawach o wykroczenia wymagałoby stworzenia co najmniej 400 nowych etatów sędziowskich, co pociągałoby wzrost funduszu wynagrodzeń osobowych o 26.800 tys. zł, a także stworzenia co najmniej 400 nowych etatów dla urzędników sądowych, co pociągałoby wzrost funduszu wynagrodzeń osobowych o 13.400 tys. zł oraz wzrost kosztów pochodnych od wynagrodzeń o 2.600 tys. zł.

Nie przewiduje się natomiast, by na wzrost wydatków budżetowych - w stosunku do obecnie ponoszonych w związku z rozstrzygnięciem spraw o wykroczenia przez kolegia - wpłynęły przewidziane przez Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia nowe rozwiązania dotyczące praw i obowiązków stron, czynności procesowych, przeprowadzania dowodów i procedury rozpoznawania spraw w różnych trybach postępowania, ponieważ w znacznej mierze rozwiązania te są zbliżone do tych, jakie zna obecny Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia, a nowy kodeks przewiduje dalsze uproszczenia w zakresie czynności procesowych.

Spis treści

nr strony

DZIAŁ I. ZASADY OGÓLNE	1
DZIAŁ II. SĄD	3
Rozdział 1. Właściwość i skład sądu	3
Rozdział 2. Wyłączenie sędziego	4
DZIAŁ III. STRONY, OBROŃCY I PEŁNOMOCNICY	5
Rozdział 3. Oskarżyciel publiczny	5
Rozdział 4. Obwiniony i jego obrońca	5
Rozdział 5. Pokrzywdzony, oskarżyciel posiłkowy i pełnomocnicy	6
DZIAŁ IV. CZYNNOŚCI PROCESOWE	8
DZIAŁ V. DOWODY	9
Rozdział 6. Przepisy ogólne	9
Rozdział 7. Przeprowadzanie poszczególnych dowodów. Przeszukanie	10
DZIAŁ VI. ŚRODKI PRZYMUSU	11
Rozdział 8. Zatrzymanie	11
Rozdział 9. Zabezpieczenie i zajęcie przedmiotów	12
Rozdział 10. Kary porządkowe i pozostałe środki przymusu	12
DZIAŁ VII. CZYNNOŚCI WYJAŚNIAJĄCE	14
DZIAŁ VIII. POSTĘPOWANIE ZWYCZAJNE	15
Rozdział 11. Wszczęcie postępowania. Orzekanie przed rozprawą	15
Rozdział 12. Przygotowanie do rozprawy	18
Rozdział 13. Rozprawa	20
Rozdział 14. Postępowanie w sprawach osób podlegających orzecznictwu sądów wojskowych	24
DZIAŁ IX. POSTĘPOWANIA SZCZEGÓLNE	25
Rozdział 15. Postępowanie przyspieszone	25
Rozdział 16. Postępowanie nakazowe	26
Rozdział 17. Postępowanie mandatowe	27
DZIAŁ X. ŚRODKI ODWOŁAWCZE	29
DZIAŁ XI. NADZWYCZAJNE ŚRODKI ZASKARŻENIA	31
Rozdział 18. Kasacja	31
Rozdział 19. Wznowienie postępowania	31

DZIAŁ XII. ODSZKODOWANIE ZA NIESŁUSZNE UKARANIE 31

DZIAŁ XIII. KOSZTY POSTĘPOWANIA 32

UZASADNIENIE 33

**SEKRETARZ
KOMITETU INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ**
Jacek Saryusz-Wolski

Sekr. Min. JSW/1991/2000/DHP-ot

Warszawa, 27/11 2000 r.

Pani
Jolanta Rusiniak
p.o. Sekretarza Rady Ministrów

Opinia o zgodności projektów ustaw:

- Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia;
  - Przepisy wprowadzające Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia;
- z prawem Unii Europejskiej, wyrażona na podstawie art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o Komitecie Integracji Europejskiej (Dz. U. Nr 106, poz. 494) przez Sekretarza Komitetu Integracji Europejskiej, Ministra Jacka Saryusz-Wolskiego, działającego z upoważnienia Przewodniczącego Komitetu Integracji Europejskiej.

W związku z przedłożonymi projektami (pismo nr RM-10-155-00, RM-10-156-00) uprzejmie informuję, że opinia do ww. projektów została wyrażona przez Sekretarza Komitetu Integracji Europejskiej, Ministra Jacka Saryusz-Wolskiego, dnia 13 listopada 2000 r. (pismo nr Sekr. Min JSW/1774/2000/DHP-ot).

W załączeniu przekazuję kopię ww. opinii.

Z poważaniem,

SEKRETARZ
Komitetu Integracji Europejskiej
Jacek Saryusz-Wolski
Sekretarz Stanu

**SEKRETARZ
KOMITETU INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ**
Jacek Saryusz-Wolski

Sekr. Min. JSW/1774/2000/DHP-ot

Warszawa, 13.11 2000 r.

Pani
Teresa Karczmarek
Sekretarz Komitetu Społecznego
Rady Ministrów

Opinia o zgodności projektów ustaw:

- Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia;
  - Przepisy wprowadzające Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia;
- z prawem Unii Europejskiej, wyrażona na podstawie art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o Komitecie Integracji Europejskiej (Dz. U. Nr 106, poz. 494) przez Sekretarza Komitetu Integracji Europejskiej, Ministra Jacka Saryusz-Wolskiego, działającego z upoważnienia Przewodniczącego Komitetu Integracji Europejskiej.

W związku z przedłożonymi projektami ustaw (pismo nr KSRM-10-47-00, KSRM-10-48-00) pozwalam sobie wyrazić następującą opinię:

Przedmiot projektowanych regulacji nie jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej.

Z poważaniem,

Do uprzejmej wiadomości:

Pan Janusz Niemcewicz
Podsekretarz Stanu
Ministerstwo Sprawiedliwości

Tłoczono z polecenia Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej

Skierowano do druku 14 grudnia 2000 r.

Cena - 3,21 zł + 22% VAT

